TALVINUMERO

N:o 1 • 1939

AHJON

arvoisat lukijat

TEHKÄÄ KIRJATILAUKSENNE
PUHELIMELLA **3266**

Oulun Kolmas Kirjakauppa

TUIRA, VALTATIE

Jääskeläisen

PARTURILIIKKEET

Pakkahuoneenkatu 7. Puh. 32 70
Sepänkatu 9.

Valokuvaustarvikkeiden

Erikoisliike

SUOMEN VALOKUVAAJAIN OSAKEYHTIÖ

OULU — KIRKKOKATU 6 — PUH. 2412

WILJO BYSTRÖM & CO

Laivanvälitys-
Huolinta-
Kivihiili- ja
Koksiliike

PUHELIMET: 2155, 2156, 2350
Toppila 2266, 3056. Haukipudas 79

Kauniita

VELLA-KESTOLAINEITA

PÄIVÄ- JA ILTAKAMPAUKSIA

hiusten värjäystä sekä vivahdehuuhteluja suorittaa huolella ammattitaitoinen henkilökunta

KAMPAAMO *Eila*

Oulu, Isokatu 31. Puhelin 2709

SYYS- JA TALVIKAUDEKSI

LENINKEJÄ

ja leninkikankaita juhlaa ja arkea varten. Lämpimiä trikooalusvaatteita, sukkia ja käsineitä runsas laatu ja valikoima.

Ompelutarpeiden liike

OMISTAA AINA HURSKAINEN

AHJO

NUOREN KANSALLISEN SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU

Toimitus: YRJÖ KOIVUKARI (pää- ja vastaava), LAURI HELES, PAAVO HYNYNEN, EINO PITKÄKOSKI, OLLI RAUTIO

Kansi: MIKKO ASUNTA

1939 • Tammikuu • No 1

MASSOJEN LAULU

ME OLEMME SUUNNATON LUKU JA KUITENKIN YKSI VAIN.

ME JOKAISTA MANNERTA POLEMME ASKELIN VOIMAKKAIN.

ME OLEMME VÄKEVÄ TAHTO PÄIN AURINGON PURPPURAA

MAAN RUMUUDEN KUILUISTA NOUSTA JA PAETA KUOLEMAA.

MAAN MULTA ON JALKOJEN ALLA KUIN MAGNEETTI ARMOTON.

LUUT MILJOONAT, ELÄMÄN TUSKA JA KAIPAUS SIELLÄ ON.

ME RIENNÄMME TURHAAN, TURHAAN. AINA ON MULTAA TIE.

EI ETEENPÄIN SE MILLONKAAN EDES KYYNÄRÄN MATKAA VIE.

MUT TUSKA JA PAINE MAAN JOSKUS VOI KUIN TULI LEIMAHTAA

JA HARMAASTA AINEESTA MULLAN VALON YLPEÄN SINKOAA.

SÄEN YLITSEMME SILLOIN KÄY JUOVANSA PIIRTÄEN

JA SINGOTEN TAHTOMME SIIVIN SE TAVOITTAA KAUNEUDEN.

PAAVO HYNYNEN

KALEVALASTA

Kehoitamme lukijoitamme kiinnittämään huomionsa seuraavassa julkaistuun taiteilija Uuno Alangon Ahjolle antamaan Kalevala-kirjoitukseen. Lukija huomaa helposti, että kirjoittaja lähtee uudelta, tähän asti sekä kansanrunouden tutkimuksessa että kouluopetuksessa toteutetusta tulkintatavasta poikkeavalta käsitysperustalta. Voidaksemme syvällisemmin ymmärtää jonkun kansan luonnetta, uskonnon, taiteen ja koko henkisen elämän muotoja, täytyy meille aueta elävä oivallus tämän sisäisen virran kehitysvaiheiden kautta näkyviksi muodoiksi puhjenneista vaikutustekijöistä. Tutkimus, joka ei tajua tätä sisäistä logiikkaa, vaan kiinnittää huomionsa ulkonaisiin seikkoihin, eksyy usein harhapäätelmiin, näin kuolettaen elävän.

Eurooppalaisen kulttuurin kehittyessä yhä suurempaan materialismiin on elämän henkinen puoli jäänyt melkein kokonaan sen havaintopiirin ulkopuolelle. Tiede on jättänyt henkisten asiain käsittelyn syrjään, koska niihin ei voida sovitella sen käyttämiä mittoja. Kuitenkin on henki kaiken elämän alkusyy ja ylläpitäjä. Hengen pitäisi siis kiinnostaa meitä vähintäin yhtä paljon kuin aineen. Muinaisaikojen ihmistä henki kiinnostikin aivan erikoisesti. Sillä hän eli välittömämmässä yhteydessä luonnon kanssa kuin me, ja hän huomasi hengen toimialan luonnossa ja elämässä.

Ihmiskunnan vanhimmat kirjoitukset ja tiedot käsittelevät hengen elämää ja henkistä viisautta. Mutta, koska rahvas ei pystynyt suoraan vastaanottamaan tätä syvää tietoa, puettiin viisaus vertauskuvien verhoon ja usein runomuotoonkin, jotta se siten säilyisi paremmin muistissa kautta aikojen. Täten on myöskin Kalevala saanut ulkonaisen muotonsa. — Tämän käsitti itse Lönnrotkin ja muutamat hänen aikalaisensa.

Kun nykyinen tiede on ottanut Kalevalan tutkimisen haltuunsa, on tämä henkinen puoli, joka on sen tärkein ominaisuus, jäänyt huomiomme ulkopuolelle. Tämä voitiin todeta 1935 Kalevalan 100-vuotisriemujuhlissa Messuhallissa, missä ei yhdelläkään puhujalla ollut sen enempää ajatusten kuin mielikuvituksenkaan kalevalaista rohkeutta ja lentoa. Ainoastaan pari ulkomaalaista Kalevalan kääntäjää — runoilijaa siis, eikä tiedemiestä — puhui sillä tavalla, että ymmärsi heidän havainneen Kalevalassa piilevän toisenkin puolen kuin tämän ulkonaisen runomuodon. Kuitenkin olisi tämän sisäisen näkemyksen tunteminen nykyajalle verrattomasti paljon tärkeämpi, kuin tuo ulkonainen runopuoli, joka vastaa vain niitä "vaatteita", mihin henki on verhottu. Vaikkakin Kalevala on vertojaan vailla oleva runoteos, on kuitenkin selviö, että syy siihen, miksi Kalevala on käännetty monelle kymmenelle vieraalle kielelle, ei johdu sen etevästä runopuvusta, vaan se johtuu Kalevalassa piilevästä ja siinä kuvatusta herkästä sielullisesta elämästä ja syvästä henkevyydestä. Muinaissuomalaiset sankarit tekivät pysyväiset saavutuksensa sanan, soiton ja tiedon voimalla, vastakohdaksi muitten kansojen san-

kareille, joilla oli fyysillistä ja väkivaltaista voimaa. Tällainen ei ole Kalevalan mukaan pysyväistä, vaan katoavaista. Sama herkkä ja henkevä elämänkäsitys ilmenee Kalevalassa kuin Uudessa Testamentissa. Molemmissa kaikki kostaminen, joka on pakanuuden ja Vanhan Testamentin eli lai kanta, vie lopulta turmioon ja perikatoon.

Kuten muutkin ihmiskunnan muinaisaikojen tietolähteet käsittelee Kalevala maallisen elämän kaksinaisuutta: valoa eli aurinkon lapsia; kalervolaisia ja hämärän eli kuun lapsia; kullervolaisia. Kalevala on siten sielun ja hengen elämän kirkas kuvastin.

Suomalaisen elämän korkeampaa eli jumalallista miehistä puolta edustaa viisaus Väinämöisen hahmossa ja suomalaisen elämän naisellista puolta, pyhää henkeä, edustaa Aino, neitseellisellä arkuudellaan ja puhtaudellaan, sekä Lemminkäisen äiti, kaikki esteet voittavalla äidinrakkaudellaan. Rakkauselämän sekä alempia että ylempiä puolia kuvataan Lemminkäisessä. Tekotaitoa aina jumalalliseen luomiskykyyn asti, Ilmarisessa. Alemman "minän" edustajia ovat esim. Joukahainen, kerskailija, joka nousee ylempää minäämme vastaan, mutta jonka tämä laulaa alas tunteittensa rämeeseen, suohon, sekä Kullervo, joka edustaa meissä piileviä eläimellisiä voimia, sekä kotieläimiä, joitten paimen hän oli, että vihansa nostattamia petoja, jotka meitä sisäisesti raatelevat, kun me suutumme. Ken ei jätä kostoa Jumalalle, vaan ottaa sen omiin käsiinsä, hänelle käy kuten Kullervolle, ja hänen jäljissään kulkee hävitys.

Kalevalassa ilmenee suurempi luottamus hengen voimiin kuin missään muussa muinaisajoilta jälelle jääneessä tietolähteessä, paitsi Raamatun Uudessa Testamentissa. — Mistä tämä johtuu? — Siitä päästemme selville, jos vertaamme muinaissuomalaisen ja nykysuomalaisen elämää toisiinsa. Muinaissuomalainen oli äärimmäisen vaa-

„Annapas ajan kuluo,
Päiwän mennä, toisen tulla,
Taas minua tarwitahan,
Katsotahan, kaiwatahan
Uuen sammon saattajaksi,
Uuen soiton suorijaksi,
Uuen kuun kulettajaksi,
Uuen päiwän päästäjäksi,
Kun ei kuuta, aurinkoa
Eikä ilmaista iloa."

Siitä wanha Wäinämöinen
Laskea karehtelewi
Wenehellä waskisella,
Kuutilla kuparisella
Yläisihin maaemihin,
Alaisihin taiwosihin.
Sinne puuttui pursinensa,
Wenehinensä wäsähtyi.
Jätti kantelon jälille,
Soiton Suomelle sorean,
Kansalle ilon ikuisen,
Laulut suuret lapsillensa.

---

timaton. Missä ovat elämän ulkonaiset muodot olleet yksinkertaisempia ja vaatimattomampia! Hänen elämänsä ja kuolemansa olivat riippuvaisia hänen aistiensa herkkyydestä — kuten luonnon eläinten yhä vielä. Hänen rinnallaan nykyinen ihminen on kuin kone. Ajattelun ja järjen avulla ei voida saada vakuuttavaa tietoa Jumalasta. Ainoastaan herkkien aistien avulla voimme eläytymisen kautta tulla vakuutetuiksi Jumalan olemassaolosta.

Esi-isiemme käsitys Jumalasta oli mitä korkein. Jumala eli heidän keskuudessaan joka hetki. Hänelle ei tarvittu rakentaa mitään mahtavia rakennuksia. Hän oli kaikkialla, oli lehdossa, mutta myöskin pirtissä, missä ihmiset asuivat. Kun kylvettiin siemen maahan rukoiltiin Jumalalta kasvulle siunausta. Missä ihminen oli

pyhän elämän edessä nöyrä, siellä oli siunausta. Missä hän nousi kapinaan herkkää ja puhdasta vastaan elämässä, siellä oli tuho seurauksena. Juuri tämä ääretön herkkyys elämän edessä — lapsenmieli, josta Jeesus puhuu ja jolle Hän lupasi pääsyn taivaan valtakuntaan, se oli muinaissuomalaisille selviö. Kun ihmisen parhaat avut: Väinämöinen eli viisaus, rakkaus eli Lemminkäinen ja tekotaito eli Ilmarinen, eivät päässeet perille jonkun asian syntysanoista, eli sen henkisistä syistä, saivat he vastauksen lapselta uunin päältä. Tässä kuvataan samaa lapsienmieltä kuin Raamatussa. Kun olemme heittäneet pois, eli polttaneet poroksi elämän kokemuksien uunissa kaikki ennakkoluulomme — teoriamme, olkootpa ne tieteellisiä, uskonnollisia tai mitä muita tahansa, ja seisomme henkisesti köyhinä ja alastomina, nöyrinä Jumalan edessä, niin saamme sisimmästämme suoranaisen tiedon, sen Jumalkipinän kautta, mikä meissä kaikissa piilee, ja joka on yhdyssiteemme henkimaailmaan. Näin ovat ajatelleet ja toimineet muinaissuomalaiset tietäjät, selvänäkijät, jotka sepittivät Kalevalan. Raamatussa selvänäkijöitä kutsutaan profeetoiksi. Raudan synty ja valmistus kuvaa tahdon kehittämistä, Hiidenhirven kiinni hiihtäminen, himoelämän kesyttämistä. Sampo, joka jauhaa onnea, symbolisoi pyörivää tähtitaivasta makrokosmoksessa, ja meissä eli mikrokosmoksessa niitä hermokeskuksia meidän elimistössämme, jotka näyttävät pyöriviltä ja säteileviltä, kun ne toimivat, mutta jotka meidän aikamme ihmisillä — kullervolaisilla, veljensurmaajilla ja Joukahaisilla, kerskailijoilla, ovat syvällä Pohjolan kivimäessä, jolla tarkoitetaan koneellistunutta ruumistamme ja tunteetonta sydäntämme. Pohja ja Pohjola kuvaa fyysillistä maailmaa, Pohjan rakki omaatuntoa, joka haukkuu vaaran lähestyessä ja Pohjan akka irvihammas, kuvaa maaemoa eli materialismia, joka sulkee meidät aineellisuuden vankilaan, Pohjolan kivimäkeen. Mutta sieltä me voimme kyntää Sammon juuret irti — ylemmän aistielämän hermokeskukset — suurella härjällä, jolla tarkoitetaan ääretöntä tarmoa, kestävyyttä ja sitkeyttä.

Näitä hermokeskuksia, jotka toimivat lapsilla, mutta jotka me varttuneemmat luonnovastaisella elämällämme olemme tuhonneet, voidaan saada uudesti toimiviksi vain ehdottoman puhtauden — ruumiin, sielun ja hengen — avulla, eli siis samojen ominaisuuksien, joita on tosi kristityillä — sellaisilla, jotka jokapäiväisessä elämässään toteuttavat kristillisyyden.

Väinämöinen on luvannut tulla uudelleen Suomeen, kun häntä vain tosissaan kaivataan.

Kristinuskon tultua väkivallalla Suomeen, väistyi Väinämöinen, eli välitön viisauden lähde meistä.

Mutta tuliko meille sijalle tosi kristillisyys? Ei! — Ja kuitenkin me voimme saada kummankin eläväksi. Se tapahtuu samoilla keinoilla: uudestisyntymällä. — Tämän tapahduttua ei meille ole Raamatun symboolit, eikä Kalevalankaan, vieraita. Ne ovat silloin itsestään selviä, sillä sekä Raamattu että Kalevala ovat e l ä m ä n kirjoja. Joka sanaan tulee elävä sisältö, olkoonpa se kuinka mystillinen, kuinka fantastinen tahansa. Siihen valuu hengen valoa, joka tunkee kaiken lävitse.

Euroopan nykyinen kulttuuri on peloittavan kullervolainen. Me olemme polttaneet poroksi suuren kaskemme, jonka ympäri materialismimme on rakentanut niin korkean aidan, ettei henkinen päivä pääse paistamaan, ei edes kuukaan kumottamaan. Henkinen pimeys on maailman mahtavien joukossa tiheämpi kuin koskaan. — Valo ei tule idästä, sillä siellä on toinen tunnepohja ja toinen menttaliteetti. Tulkoon se Pohjolasta, missä se jo ennenkin on ollut kirkas. Ja tulkoon se kalevalaisen ja kristillisen valon yhtyessä eläväksi todellisuudeksi.

UUNO ALANKO

Taisteleva persoonallisuus

Paavo Virkkunen: AGATHON MEURMAN. Henkilö ja elämänkuva. I—II. Otava.

Agathon Meurmanilla on ollut siksi ratkaiseva merkitys viime vuosisadan suurten suomalaisuustaistelijain joukossa, että on todellakin ilahduttavaa hänen laajan elämänkertansa ilmestyminen. Tämä teos, josta toistaiseksi on tullut julkisuuteen kaksi kookasta osaa ja johon jatkoa on odotettavissa, poistaa historiantutkimuksestamme eräiden ratkaisevien vuosikymmenien kohdalta huomattavan aukon selvitellessään perinpohjaisella tavalla näiden aikojen kansallista, yhteiskunnallista ja valtiollista kehitystä, samalla kun se valaisee suuren päähenkilönsä luonnetta, elämää ja toimintaa.

Meurmanin suku johtaa juurensa Saksasta, josta se 1600-luvun alussa siirtyi Ruotsiin ja sieltä Suomeen. Useimmat sen jäsenistä toimivat sotilasuralla, ja moni heistä osoittaa pettämättömiä lahjakkuuden merkkejä. Henkinen valppaus, sekä todellisuudentaju ja arvostelukyky, ehdoton oikeuden- ja kunniantunto sekä rehellisyys, sanavalmius ja iskevyys sekä persoonallinen rohkeus ja taistelumieli näkyvät useissa suvun aikaisemmista jäsenistä, ja nämä ominaisuudet ovat aivan harvinaisessa määrässä tulleet Agathon Meurmanin osaksi. Sukuperintönä voi pitää myös lämmintä kansallista ajattelutapaa, joka vanhemmissa oli vallalla ja jota Agathonin enon A. I. Arwidssonin vaikutus vielä selvensi.

On luonnollista, että tässä maaperässä iti tavattoman herkästi se siemen, mitä aikakauden suuri johtaja Snellman ympärilleen kylvi. Snellmanista tuli Meurmanin oppi-isä, joka aivan ratkaisevalla tavalla vaikutti oppilaan elämään ja myöhempään toimintaan. Meurman omaksuikin Snellmanin ohjelman heti ensimmäisenä ylioppilasvuonnaan. Suomalaisuuden perussisällys ei hänelle ollut teoreettinen elämänoppi, vaan käytännöllinen, velvoittava elämänvoima, jonka mukaan koko persoonallisen elämän oli muovauduttava. Suomalaisuuden kysymys oli hänelle alati laajeneva kulttuuriohjelma, ja taistelu suomenkielen kohottamiseksi oli samalla taistelua suomenkielisen kansan oikeuksien puolesta. Kielikysymys oli vain yksi osa laajemmasta ohjelmasta, mutta välttämätön edellytys kokonaisuuden toteuttamiseksi. Sen tarjoamalla pohjalla oli suoritettava laaja demokraattinen ja sosiaalinen uudistustyö, sillä vain talonpoikaisen kansan kohottamisesta tietoon, sivistykseen ja siveellisyyteen oli tuloksena oleva todellisen kansalaistunnon syntyminen. Nämä aatteet selvenivät Meurmanille Snellmanin vaikutuksesta, ja koko hänen myöhempi julkinen ja yksityinen toimintansa on johdonmukaista taistelua niiden puolesta.

EINO PITKÄKOSKI:

Voiton seppel

Sidottu valkein onko seppel tuores,
voiton seppel kuolon seppeleeksi?
Muinoin ylhimmäksi ihanteeksi
runoin lauloivat sen, Suomen, nuores.

Auennutko kukoistuksen kuores
veljesvainoin verta vaatineeksi,
konsa vapaan aamun näki koittaneeksi,
vuosituhantiset siintovuores?

Kansa laulun, kansa työn ja taiston,
kadottanut elon, sankaruuden vaiston?
Luopunutko isiensä maast' on
pettäjien virvaliekit nähden?

Kuolevako laulu Pohjan valtiaist' on,
unohtuva kruunu Pohjantähden?

Talviaamu

Yö tumma, talven tähtilehväpuu
jo aamun puuntovirran puoleen kumartuu,
ja väristen sen lehvät särkyy säihkyyn
vuorien,
ne hajoo kultaotsaan ylhään huipun
huomisen.

Yli valkenevan Pohjan pustan harmain
siivin tuuli käy.
Syväll' ouruu enne kevään, vaikkei vielä
näy.
Helskyy kahleet vetten tummain
aamunkuultohon,
sädesäiläin kirkas kilpa leikkii levoton.

Yllä metsäin sinitummain väike pilvihin.
Hohtaa heljät ilmanrannat. Soljin hopeisin
sorjat helkkyy huurrehunnut pilven
valkoisen.
Yllä vuoren jylhän otsan kruunu sininen.

Emme voi tämän kirjoituksen puitteissa edes päällisin puolin kiinnittää huomiota Meurmanin toiminnan eri puoliin niinä vuosina, jotka elämäkerran ilmestyneissä osissa esitetään. Hänen toimintansa sanomalehtimiehenä, kunnallisena ja valtiollisena toimihenkilönä oli niin monipuolista, että hänen omat aikalaisensa ihmettelivät, miten hän saattoi kaikkiin tehtäviinsä syventyä ja ne suorittaa. Meurmanin toimintatavalle oli luonteenomaista henkilökohtainen rohkeus ja selvä asiallisuus. Hän ei hyökkäykseen ryhtyessään koskaan ottanut huomioon, joutuisiko hän käymään taistelua yksinään vai saisiko muualta tukea. Samalla oli varsinainen asia hänelle kaikki kaikessa, oma kunnia ja muiden kiitos vain vähäarvoista. Vakaumustaan hän uskalsi puolustaa ketä vastaan tahansa ja pääasiassa hän oli aivan järkkymätön. Yksityiskohdissa ja sivuasioissa hän saattoi peräytyäkin eikä hän hävennyt kään sitä tehdä, jos huomasi, ettei kokonaisuus siitä kärsinyt vahinkoa. Tinkimätön rehellisyys sekä itseään että muita kohtaan, suuren luonteen merkki, on kaiken hänen toimintansa leimana. Se nosti hänet matalamielisen itsekohotuksen ja halpamaisen egoismin yläpuolelle, asenne, joka meidän ajallamme näyttää olevan enemmänkin kuin harvinainen.

Meurmanin elämäkerran kirjoittaminen ei ole mikään helppo tehtävä: tapaukset ovat siksi lähellä meitä ja ne haarautuvat niin laajalle alalle, että kokonaisuuden näkeminen ei ole yksinkertaista. Tohtori Virkkunen selviytyy kuitenkin tehtävästään kunnioitusta herättävällä tavalla. Teoksen jäsentely on selvä ja johdonmukainen, joten se helpottaa huomattavasti tutustumista siihen. Näyttää kuitenkin siltä, että aineiston runsaus on paisuttanut kuvauksen yli tekijän alkuaan aikomien mittojen, sillä eräissä kohdissa toivoisi enemmän keskittymistä. Varsinkin toisessa osassa lukija näkisi mielellään tekijän vetävän selvemmiksi tapausten suuret viivat, jotka joskus pyrkivät hukkumaan yksityiskohtien runsauteen. Erikoista kiitosta ansaitsee tekijän selkeä ja johdonmukainen, tyylillisesti pitkin matkaa erinomainen kieli. Kokonaisuutena katsoen teos on asetettava parhaimpien joukkoon, mitä meillä tällä alalla on ilmestynyt.

LAURI A. NUKARI

Suomalaisen KIRJALLISUUDEN KEHITYSTIE

KOSKENNIEMI—SILJO—KAILAS JA NYKYHETKI

— Eino Leinon noustessa kansallisen lyriikkamme kärkeen ja vahvistaessa sen omaperäistä tunteen ja tiedon maailmaa monumenttaalisella "Helkavirret" panoksellaan, ilmestyi runoutemme maahan uusi mies, joka avasi ovet yleismaailmalliseen lyriikkaan. — V. A. Koskenniemen esikoiskokoelma oli merkki siitä, että länsimainen Faust-ihminen, syvästi yksinäisine tunteineen ja tietoineen, vaeltaa ensi kerran suomalaiseen kirjallisuuteen. Kokoelman sisäinen linja oli siksi poikkeava yleisestä suunnasta, että se heti ilmestyttyään herätti ansaittua huomiota. Sen arvo on todella suuri siinä mielessä, että se ikäänkuin valottaa ensi kerran meillä ihmisen itsensä teräväällä ympäristön hävittävällä peilillään. Se on ihmisen minän alakuloista laulua siitä, kuinka tuiki yksinäisiä me kaikki todella olemme, suuren tietämättömyyden tahdottomia välikappaleita. Pelaajia pelissä, jonka nimeä ja tarkoitusta emme tiedä, mutta joka meidän on yksitellen vuorollaan hävittävä. Tunne on tässä pelissä kaiken arvo. Joka kykenee olemassaolonsa pelissä elämään itsessään silmänräpäysten katoavan hehkun kauniina voitonunena, on elänyt paljon, sillä tieto ei ole muuta kuin tyhjä kortti. Tätä on Koskenniemen runous, pakoa ihmisistä ihmiseen. Hänen kehitystiensä ei esikoiskokoelmastaan lähtien ole päätynyt mihinkään uuteen. Aina hän heijastaa itsestään kaukaisena valjuna peilinä sen Faustin laulun, joka tahtoo rakentaa kyllin vahvan tunteiden ja ajatusten verhon itsensä ja ihmiskunnan väliin. Se on eräänlaista kaunista pakoa rumasta maailmasta. Tämä kaikki siksi, että hänessä lopultakin on "tunnetta kaikki". Ja koska hänessä ei ole filosofia, ei ajattelijan kirkasta johdonmukaisuutta, niin hänelle on tieto samaa kuin tyhjyys. Tosin kaunis ja alakuloisessa plastillisuudessaan järkyttävä, mutta tyhjyys kuitenkin. Ja siksi hänellä ei ole ajalleen mitään sanottavaa, sillä hän on vain hävinneen Faustin varjo, keskellä sitä aikaa, jolle Weimarin yksinäisen demooni-ihmisen arvo merkitsee samaa kuin kimppu kuolleita kukkia. Aivan samoin kuin Freud on enää eilisen päivän uutuus, niin myös faustinen ihminen kylmine norsunluutorneineen edustaa menneen ja voitetun kauden laulua. Joka tajuaa tämän, ei kummeksu yhtään sitä, että meillä uusin kirjallisuutemme vielä kuvastaa kaikkea tätä. Sehän on sen luonnollinen kehitysaste "myöhästyneenä kansana", sen on pakko tarjota vanhaa uutena, koska sille ei ole vielä kirkastunut uusin. Pako omaan minään, terveeseen eläimeen, maan puoleen, ei ole muuta kuin niiden vastapuolten omistamista, sillä se joka hallitsee kummatkin puolet, ei pakene mitään, vaan näkee ja elää todellisuuden, ei muuta.

Aika vuosisadan alusta vapaussotaan ei sisältänyt kuin harvoja nimiä, joilla on jotain merkitystä. Eräs niistä, joskin vain kehityksensä puolitiehen päätynyt oli Juhani Siljo. Hänen luonteensa ja tuotantonsa eräänä selvimpänä piirteenä oli tinkimättömyys ja eräänlainen askeettisuuden hurma. Toisaalta siinä soi voimakas miehinen tiukkuus, mutta jos syventyy siihen tarkemmin, havaitsee sen olennaisimmaksi syyksi elämän ja värien puutteen. Hän tahtoi ja pakoitti itsensä runoilijaksi. Mutta sitä ristiriitaa hän ei koskaan voittanut itsessään, että hänen tahtonsa oli voimakkaampi kuin taiteensa. Runoilijan täytyy uhrautua ja antautua runoudelle, hänen täytyy ennenkaikkea uhrata tahtonsa elääkseen vain runoilijan ja ihmisen elämää kuin lapsi, joka ei omista mitään, mutta näkee ja elää

kaikki. Tässä on myös Koskenniemen ja Siljon perusero: Koskenniemi ikäänkuin näkee kirkkaammin, mutta ei uskalla elää ja antautua runoilijan vaaralliselle ristintielle, Siljo taas vain tahtoi kaikkea tätä, mutta hänen tahtonsa askeettinen hurma oli vain munkin kirkasta riemua elämänvärien hävittämiseksi. Jos hänen tiensä olisi jatkunut näin, niin voi melkein sanoa, että hänen uhrautumisensa vapautemme vuoksi oli hänen onnensa ja samalla ehkä suurin voittonsa ihmisenä. Silloin hän ehkä tunsi syvemmin kuin koskaan ennen, mitä hän oli unohtanut, etsiessään rehellisen miehen intohimoisella epätoivolla avainta siihen oveen, minkä takana asuivat ihmisen ja elämän värikkäät ja tahdottomat unet.

— — — —

Vapaussotamme jälkeiset vuodet eivät tuottaneet mitään arvokasta ja omaperäistä. Itsenäisyyden ja vapauden luoma yleinen huumaava riemun tunne humisi onttona ja mahtipontisena läpi runouden ja kertomakirjallisuuden. Syntyi n.s. muistelmakirjallisuus, joka ehkä on arkistonhoitajille ja vuosilukuja metsästäville historioitsijoille oikea aarreaitta, mutta taiteelle ja tulevaisuudelle vain surullinen tosiasia "kesästä, joka ei vielä tullut." Ulkonainen vapaus merkitsee aina sisäistä luhistumista, sillä hetkellä kun se saavutetaan. Kun jännitys lakkaa, niin katse kääntyy ulospäin. Se löytää muodon, mutta kadottaa sisällyksen. Ja jos uusi syntyy, niin se on syntyvä aina muodon kustannuksella, sillä silloin kun se saavuttaa muodon virheettomyyden, ei se ole enää uutta. Muoto ja sisällys taistelevat aina toisiaan vastaan. Jos näin ei olisi, ei olisi kehitystäkään. Koskaan ne eivät saavuta toisiaan, niin myös ihminen ei koskaan omista molempia yhtä aikaa. Hänen on toinen omistettava ja toisesta luovuttava. Sama laki on kaikkialla ja kaikessa. — Ainoa, joka tähän aikaan aavisti ja eli uuden oli Edith Södergran. Tulevaisuuden vakoojatar: niinkuin Uuno Kailas kauniisti hänestä sanoi. Hänen laulussaan *oli* uusi sävel. Hän poltti itsessään kaikki mikä sitoi hänet tänne ulottuakseen sinne, missä ihminen on vain sielua, vain sisällystä. Se on ehkä rohkein ja kaunein uhri, mikä tässä maassa runoudelle on annettu. Ja siksi ei sitä tajuttu, koska niin runouden kuin kertomakirjallisuuden täytti vain kuolleiden paperien kahina, jota kutsuttiin taiteeksi. Nyt se on hävinnyt, mutta Edith Södergran kasvaa hitaasti ja löytää uuden sukupolven, joka on ymmärtävä hänet.

Ja niin oli aika kypsä 'Tulenkantajien" esiintumiselle. Nyt heitettiin syrjään kaikki, mikä vähänkin ilmaisi kansallista ja Kalevalaa ja tuiotettiin Euroopan sivistyskeskuksiin kuin pyhään, autuaaseen Kaanaaseen. Ja näin löysivät Tulenkantajien nuorekkaat uutuuksien metsästäjät sopivaa riistaa iskusanoilla täytetystä roskakirjallisuudesta. Elettiin tunteellista ja lapsenomaista "ismien" aikaa. Jokainen rivi, jokainen kirja, joka vain oli nuoren aikaansaama, oli jo itsessään tämän vuoksi lupaus, uutta, nerokasta. Ja kun kaikki tämä hälinä vaikeni ja "tulenkantajat" löysivät hiukan aivoja itsestään, osoittautui, ettei se ollutkaan muuta kuin hälinää. Sitä ei kukaan tuhonnut, se tuhosi itse itsensä: se ei tuonut mitään, mutta hävitti kaiken ja mikä vielä pahinta, se perustui pohjimmaltaan nimen ja aseman tavoitteluun, vailla siihen vaadittavia edellytyksiä. Ja mitä siitä nyt on jäljellä? Vain se, että Uuno Kailas hiukan sivusi sitä. Hän on ainoa siitä "sukupolvesta" joka toteutti oman tiensä siten, että suomalainen lyriikka voi kunnialla omaksua hänet. Hän kasvoi "ajan ääneksi". Hänessä vapisee ihminen keskellä tyhjää ja jäistä aikaa. Hän uskalsi katsoa tähän pieneen maailmaan, missä ihmisen älyn pirullisin keksintö raha, mittaa ihmisen ja sielun. Hänessä eli koko ihmiskunnan pelko valtavaa kummitusnäytelmäänsä. Aika, joka on jumalaton ja sieluton ja joka havaitsee ainoan aseensa, järjen pettäväksi, ei ole kaunis. Uuno Kailas, suomalaisen kirjallisuuden "lapsipuoli", löysi ihmisen, joka seisoi kaiken tämän keskellä kuin avuton uni, joka ei kestä toden jäistä kättä. Hänen osansa oli marttyyrin halveksittu, mutta kunniakas osa. Vain harva on siten nähnyt unen ja tyhjyyden pettävät laulut. Hän uskalsi elää ne ja siksi hänestä sanotaan, hän on liian yksipuolinen ja elämänarvoille vieras. Hän oli liian rehellinen ollakseen niille vieras, sillä niitä ei enää ollut: ne olivat vain sanoja ja kuvitelmia. Aika, vailla Jumalaa ja sielua, on vailla elämänarvoja, vailla ihmistä ja elämää.

LAURI HELES

TAITEEN OLEMUKSESTA

I.

Kaikki taide on magiaa. Magia merkitsee: vetovoima, vetokeskus, joka vetää puoleensa.

Magiaa on kahta lajia: mustaa, eli sellaista, joka vaikuttaa alempiin vaistoihin herättäen ihmisessä hänen himomaailmansa, ja valkoista, jonka vaikutus on kohottavaa, koska se vetoaa hänen jaloimpiin tunteisiinsa. Olkoonpa taide kuinka täydellistä tahansa, mutta jos siitä puuttuu magia, ei se missään nimessä ole taidetta, vaan taideteollisuutta.

Materialistinen aikakausi ja sen taidearvostelijat ovat, arvostellessaan näitä seikkoja, melkein täydellisesti unohtaneet tämän tärkeän lähtökohdan. Koska he itse ovat materialisteja eivätkä henkisesti eläviä ihmisiä, eivät he enää tajua taiteen henkeä, eli sitä, että siinä ehdottomasti on löytyvä sisäistä elämää, jonka vaikutus säteilee katsojaan.

Kun taideteos ei millään tavalla vaikuta katsojaan eikä herätä hänessä minkäänlaista värähtelyä, vaan hän kylmästi arvostellen katselee käyttäen ainoastaan järkeä mittapuunaan, seisoo hän tietämättään enemmän tai vähemmän onnistuneen taideteollisuustuotteen edessä.

Taiteilija on kehitysaste, taiteen ymmärtäminen ja näkemys samoin. Taiteilijan sisäisen värähtelyn nopeudesta riippuu hänen aistimustensa hienotunteisuus. Siis hänen tajuntansa on täydellisesti tästä riippuvainen. Henkisesti kuollut ihminen ei koskaan ole taiteilija, vaan materialisti.

Tavallinen ihminen näkee ainoastaan asioiden ulkokuoren, taiteilija yrittää tajuta sen sielun ja luoda siitä kuvan. Kuta yksinkertaisempi, kirkkaampi ja elävämpi on tämä kuva, jonka hän luo, sitä suurempi hän on taiteilijana. Tämä olkoon sanottu myös kirjallisuudesta, runoudesta.

Jos hän ainoastaan näkee samoilla silmillä kuin suuri yleisö, on hänen turhaa yrittää, sillä mitä ihmiset tekisivät näillä tekeleillä, koska he itse näkevät samoin ja — onhan olemassa valokuvauskoneita. Vain sitä varten on taide tarpeellista kansalle, että se voi korottaa sen henkistä elämää.

Taiteen tarkoitus on herättää ihmisen sielun ja hengen elämä toimintaan. Arvostelijamme eivät ollenkaan ota tätä näkökohtaa huomioon. Heille on taideteollisuus aivan yhtä arvokas kuin elävän, luovan hengen tuote. Tältä näkökannalta lähtien olisi taide melkein tarpeetonta kansan kulttuurielämässä. Se kykenisi tietenkin herättämään esteettistä makua ja kauneusaistia vieden näitä eteenpäin, mutta sielunelämän herkimpiin maailmoihin se ei pääsisi vaikuttamaan eikä myöskään kohottamaan uskoa korkeampaan ja moraaliin.

Väitetään, että taiteilijalla on erikoisia taipumuksia. Niin tietenkin onkin siinä merkityksessä, että hänen tunne-elämänsä ja näkemyksensä on herkempää kuin massalla. Kätevyys ja järki eivät koskaan kykene luomaan elävää elämää, jota taiteen ehdottomasti täytyy olla voidakseen sitä kutsua t a i t e e k s i.

Suomalaiset elivät menneinä aikoina sisäistä elämää. He tajusivat heitä ympäröivän luonnon ja olentojen sisäisen olemuksen, sen, mitä ajatusta kukin itseasiassa edusti. Puut olivat eläviä olentoja. Esimerkiksi koivu, herkka ja hieno valkoisine runkoineen, toi heille mieleen nuoren, koskemattoman neidon. He eivät sitä kuvatessaan tehneet siitä mitä geometristä hahmoa tahansa, vaan sen koskematon, puhdas h e n k i oli ehdottomasti saatava esille. Pihlaja oli morsian. Sen valkeat kukat olivat morsiuskruunu. Se oli tabu, pyhä, koska se oli toisen oma ja siksi se oli kuvat-

tava myöskin kunnioittavalla rakkaudella. Kuusi kuun puu, johdatti mieleen yön, kuun ja kuoleman. Kuu, kuollut planeetta, kulkien rataansa synkällä taivaalla, johdatti mieleen kuusen. Siksi kuusi vieläkin on kuoleman puu. Petäjä oli ehdottomasti mies, voiman vertauskuva. Mies on usein myös pettäjä. Muinaissuomalaiset tajusivat sanojen sielun ja siksi kielemme onkin täynnä näitä vertauskuvallisia näkemyksiä.

Kuvatessaan ihmistä täytyisi taiteilijan ottaa sama lähtökohta, ennenkaikkea tajuta hänen pohjaminänsä. Joku taiteilija on sanonut, että maalarin esimerkiksi olisi yksinkertaistettava näkemyksensä siinä määrin, että jäisi vain numero jälelle. Numerothan muunmuassa edustavat määrättyä ajatusta tähän selvään näkemykseen. Jos tähän yksinkertaistettuun kuvaan on saatu elävä henki eli juuri edellä mainittu magia, silloin taiteen tarkoitus on siinä saavutettu.

Kuvan voi tietenkin nähdä monimutkaisemmin ja se on siitä huolimatta taidetta, jos se kerran saa kosketuskohdan taiteilijan sieluun. Liian yksinkertaistettu, selvä näkemys ei mahdollisesti vaikutakaan kaikkiin katsojiin, näin siitä huolimatta, että se on elävää, koska se on hänen käsitystasonsa ja mielikuvamaailmansa ulkopuolella. Sillä kukaan ei kykene ympäristössään tajuamaan sellaista, joka ei ole herännyt hänen omassa sielussaan. Mutta jos kutsumme pelkkää järjen tuotetta, tekemällä tehtyä käsityötä taiteeksi, kuten nykyaikana aina tapahtuu, emme loppujen lopuksi tiedä, mitä taide on.

Sanotaan, että maailma on relatiivinen, siis taidekäsitys samoin. Kestää usein kauan ennen kuin taiteilija alkaa tajuta mitä taide on. Hän on kuin muutkin yleis-suggestion alainen, siksi häneen tarttuu helposti uskottelu, että yksi ja toinen hyvin tehty, teknillisesti onnistunut tekele olisi tositaidetta.

Ainoastaan se, mikä vaikuttaa herättäen sielussamme jotain eloon, on taidetta. Jokainen näkökanta on luonnollisesti rajoitettu, riippuen itsekunkin kehitysasteesta. Löytyy siis taidetta, joka on niin hienostunutta, vaikkakin elävää, että en sitä vielä tajua. Jos vain sellaista, mikä voi meissä herättää uinuvia voimia, kutsumme taiteeksi, teemme siinäkin suuria erehdyksiä. Ihminenhän ei koskaan ole erehdyksistä vapaa, koska hän on rajoitettu olio. Mutta parempi niinkin kuin nykyajan materialistisesta elämänkäsityksestä johtuva tapa kutsua taiteeksi mitä tahansa käsityötä, mikä ei herätä muuta kuin kylmää arvosteluhalua. Tällaista tekelettä voidaan kutsua tekniikaksi, mutta ei missään tapauksessa taiteeksi, koska, kuten edellä mainitsimme, taiteen edellytyksenä on elävä näkemys ja sen ruumiina, elävän taiteilijahengen antama vaikuttava muoto.

Näkemys syntyy ainoastaan tunteen ja älyn yhteistyöstä, järki yksinään kykenee antamaan kuolleen muodon.

A. Teräs.

II.

Edellä julkaistu kirjoitus antaa aiheen siinä esitettyjen ajatusten selventävään tehostukseen.

Lähtiessämme käsityksestä, että taide on magiaa, olemme sisällä kaiken salaisuudessa, perustassa: rakkaus-mysteriossa. Taide on magiaa, magia rakkautta, poltetta, hehkua, jonka rakkaus synnyttää.

Tajutaksemme kysymyksen syvemmin täytyy meidän eritellä myös rakkauden olemusta. Rakkaus, niinkuin aikamme kulttuuriasteella oleva ihminen sen useimmiten tajuaa, on hehkuun leimahtanutta tunteen paloa, mutta siihen sisältyy samalla omistushimon tyydytystä etsivä tunteen pyyde. Tämä on nykyhetken himotilaansa elävien ihmisten kehitysaste. Rakkaus jalossa mielessä sensijaan on omantunnon paloa, ihmiskutsumuksestaan tietoiseksi heräävän ihmisen omantunnon hätää toisen sielusta. Tämä rakkaus on kirkasta, antavaa, mitään itselleen pyytämätöntä.

Näin on meillä jälleen vastakkain maailmankatsomusten ristiriita, kaksi eri aatepohjaa, joiden valaisemiseksi, kuten koko aikamme kulttuurikriisin selvittelyssä, meidän täytyy mennä kauas: eri kansojen myytilliseen alkuhämärään, pakanuuteen ja siitä kohoavaan uskontojen heräämiseen. Kuten kaikille alkukansoille, niin myös alkukristilliselle seurakunnalle oli tunnusmerkillistä sisäinen elämä, tajunnan tietoiseksi aukeneminen aluksi vaistomaisena, sisäisenä tuntona, jolle tätä sisäistä elämää kuolettava ulkotodellisuuteen suuntautuva järjen tie oli tuntemattomuus. Vasta senjälkeen kuin aineellistunut kulttuuri, näin jo Jeesuksen aikana, oli muovannut ihmisen sieluelämän suunnaten sen ulospäin aistimilla havaittavalle järjen tielle, katosi sisäinen tieto. Itseasiassa esim. alkukristillisyys ja pakanuus ovat tavattoman lähellä toisiaan, välillä on vain hienon hieno kehityksen aste-ero.

Se, mitä nykyhetkisessä kirkollisessa tietoisuudessa nimitämme kristinuskoksi, on kove-

tettua, kivettynyttä raakalaisuutta, itsepetosta, jolle tämän kahleen orjuudessa vaeltaville on omasta olemuksestaan tietoiseksi tuleminen peloittavaa. Me elämme tätä tietoiseksi tulemisen mullistavaa kriisiä: eurooppalainen kulttuuri on päätynyt katastrofiin. Mutta eksymyksen syvimmässä kuilussa aukenee pelastus, näin on juuri nyt: ihmisen moraalielämän heräämisen kautta on puhkeamassa tulevaisuutta lunastava, ihmisen uudistumiseen johdattava tajuamisen ja tuntemisen tapa. Mutta ihmisen uudistuminen merkitsee kulttuurin, sen uskonnon, tieteen, taiteen sisällön uudistumista.

Rakkaus puhjetessaan jaloimpaan kehitysvaiheeseensa, merkitsee Jumalan työn Jumalan olemuksen ilmentämistä maan päällä. Ihmishengen kehitystaistelussa on moraalielämää uudistava rakkausvoima ainoa voittaja oman eläinolemuksemme alkupimentoon vetäviä voimia vastaan. Materialistinen maailmankuva päätyy tähän pimentoon, siltä on salattu valo. Aikamme ihminen elää itsessään tätä oman olemuksensa kaksinaisuuden syvää ristiriitaa, itsestään tietoiseksi tuleminen merkitsee syvintä kivun ja tuskan tragediaa.

Moraalielämä, eetos, on ihmisen sielunelämän syväkuohuttaja. Niin kauan kuin ihmisen omatunto nukkuu, on hän liikkumaton, kivi, ehkä kasvi tai eläin, vasta omantunnon herääminen merkitsee ihmiseksi tulemista. Ihmisen heräyskehitys tapahtuu tajunnan elämän ponnisteluissa läpi kaoottisten, eksyttävien ajatusviidakkojen. Meidän eri kehitysvaiheemme kuvastavat eri viidakkoasteita, näin tieteeseen, taiteeseen, filosofiaan nähden. Vain uskonnot, joiden syväsisältö polttaa sisintämme avautumattomina mysterioina, sisältävät sitä kätkettyä voimaa ja valoa, joka kuljettaa ihmiskuntaa eteenpäin.

Taide ja uskonto ovat syvimmältään yhtä, mitään eroa ei ole. Silloin, kun vatsan ja muiden nautintojemme valta tai materialistinen valtapolitiikka yrittää vangita taiteen omien päämääriensä palvelukseen, yrittää se tuhota kulttuurin, tuhota ihmisyyden.

Y. K.

MAALAISÄLYMYSTÖN HERÄÄMINEN

Eräs aikamme ilmiöitä on huomion kääntyminen kaupungista maalle. Kun vielä muutamia vuosia sitten kohotettiin varsinkin nuorten kirjailijain piirissä julistuksenomaiseksi tulevaisuutta muodostavaksi elämän keskukseksi kaupunki, kaupunkilaisyhteiskunta, kääntyvät nyt samat kaupungin ihailijat maalle etsien tulevaisuuden pelastavaa avainta maaseutujen rauhasta-luonnon koskemattomassa puhtaudessa. Huomioikaamme vain sellaisten tyyppillisten kaupunkilaiskirjailijain, kuten esim. Hämäläinen, Kivimaa, Sarkola, Waltari, uusimpien teosten aihevalinnan siirtymeen kaupungista maalle. Ilmiö sinänsä on teitysti hyvä, toinen asia on sitten, onko yleensä kaupunkilaistyypillä kykyä vaistota maalla kasvaneiden tunne- ja ajatuspohjaa, vai syntyykö yrityksistä määristetty harhakuva.

Kaupungin kasvatin luonnollinen ajatuskierto on useimmiten puhtaasti materialistinen. Kaupungin alati kiristyvä kilpailu toimeentulosta, työstä pakoittaa kaupunkilaisen ajattelemaan vain leipää, rahaa. Hänen sieluntoimintojensa koko huomio suuntautuu ulkomaailmaan, näkyvään todellisuuteen. Elämän kiivas aktiivinen meno, ilmiöiden ja asiain lakkaamaton vaihtuvaisuus ei jätä hänelle aikaa ulkonaisesti passiivisessa lepotilassa aukenevaan sisäiseen syventymiseen. Näin sielun voimien syvyyskasvu, omantunnon syvä elämä tulee kehityksessään ehkäistyksi. Vaikea ja raskas oikean ja väärän eroa tutkiva itseensä uppoutuminen korvataan keveällä, notkealla pintaälyllisyydellä.

Aivan päinvastaiseen suuntautumaan kehittää sielunvoimia elämä maalla. Maaelämän rauhassa, luonnon valtavien voimien ympäröimänä sensijaan jo lapsesta tulee yksinäisyydessä asioita tutkiva ja tilittävä, siksi sisäisesti peräänantamaton, vahva. Eläessään luonnonyhteydessä kerää ihminen itseensä paljon passiivista liikkumattomuutta, raskasta lepoa, jonka vallitessa sielunvoimien syvä elämä kasvaa. Jos otamme tässä mielessä tarkasteltavaksi esim. Heikki Asunnan, Eino Hosian ja Unto Karrin uusien teosten ihmiskuvauksen, huomaamme, miten näissä teoksissa elää sisäinen väkevyys, tuo suomalaisen luonnon ja luonteen yhteinen alkuraskaus, mutta siksi juuri meille läheinen ja oma. Aluksi vaistonomaisena kaaoksena vellova tuntojen virta puhkeaa lukijan sielussa elämään, kasvaa ja selkenee vähitellen tietoisuudessa vahvaksi rakennukseksi. Jos otamme mukaan sellaisten mestarien kuin Sillanpään ja Toppilan tuotannon, on meillä edessämme aivan kuin ajanhetkemme suomalaista kulttuuria muodostavat voimavarastot. On vastakkain kaksi peruselementtiä: Sillanpäällä biologinen aktiivisuus, jota vastaa eetillinen passiivisuus, Toppilalla eetillinen poltto kiihdyttää myös biologista aktiivisuutta, puhkaisten alati laajenevaa tietoisuuselämää aiheuttaa luomisponnisteluissaan järkytyksiä, myrskyä.

Voimme sanoa, että talonpoikaiskirjailijain osuus suomalaisessa sivistyspanoksessa Kivestä lähtien on valtava. Omasta tehtävästään ja erikoisasemastaan tietoiseksi heräävä, varsinkin nuoremman sukupolven valistunut talonpoikaisaines, on tämän runouden kasvattamaa ja valmistaa puolestaan omien ongelmiensa piiristä uusia kuvausaiheita keskuudestaan nouseville kirjailijoille.

Y. K.

Merkillinen YHTEENSATTUMA

Kirjailijan työhuoneen työpöydällä oli kirjoitusvihko levällään, jonka lähellä oli tulitikkulaatikko. Laatikko oli raollaan, ja tästä kurkisteli tulinuppiaan myöten ulkona yksi tulitikku. Huone oli yksinäinen ja hiljainen.

— Hyvää iltaa! sanoi tulitikku.

— Iltaa, iltaa! vastasi kirjoitusvihko.

— Anteeksi, että näin häiritsen! Jos vaikka lienette, näin hämärän tullessa, ollut vaipuneena kuinka syvällisiin ajatuksiin, pyyteli tulitikku.

— Ei mitään, ei mitään! Teitte oikein kauniisti, että aloitte keskustelun, sillä ainahan sopiva seura virkistää . . . Tässä kun ei liioin muuta seuraa ole ollutkaan kuin tuo kynä. Hänen kanssaan kyllä olen ahkeraan keskustellut, mutta hän kun on ulkomaalainen, niin emme me tahdo oikein ymmärtää toisiamme.

— Kiitos sanoistanne! ilostui tulitikku. Ymmärrätte suuren uteliaisuuteni, kun sanon, että olen ollut pakattuna pimeään laatikkoon vuosikaudeksi. Ajatelkaa — vuosikaudeksi . . .

— Vai vuosikaudeksi! Sehän on vallan kauheaa: olla pimeydessä — kokonaisen vuoden . . . Ihmetteli ja säälitteli kirjoitusvihko.

— Jaa-a, kyllä se niin on, vahvisti huoaten tulitikku. — Mutta voi, kuinka äsken sentään riemastuin, kun joku sytytti tulen uuniin ja unohti laatikon kannen auki ja jätti minut kurkistelemaan näin vapaasti, että näen aivan ympäri huonetta. Mikäs huone muuten tämä on? jos saan luvan kysyä.

— Tämä on kirjailijan työhuone, selitti kirjoitusvihko.

— Kirjailijan! ihmetteli tulitikku.

— Niin, vahvisti vihko.

— No, mutta sittenhän minä olen hänen kanssaan melkein kuin sukulainen, tai oikeammin sentään vain ammattiveli. Katsokaas, sillä erotuksella vain, että minä leimahdan tulenliekkiin ja hän hengenliekkiin. Minä sytytän tulenpalon, hän hengenpalon. Minä loistan yön pimeydessä, hän hengen pimeydessä. Minun sytyttämäni liekki lämmittää ainetta, hänen sytyttämänsä liekki henkeä . . .

— Todellakin, teillä on paljon yhtäläisyyttä, myönsi kirjoitusvihko.

— Hyvin, hyvin paljon! vahvisti tulitikku ja kysyi: — Mutta mitäs kaikkea hän muuten kirjoittaa, voittekos te sitä sanoa ja tietää?

— Tottahan toki, koska olen — kirjoitusvihko . . . Tai enhän oikeastaan tiedä hänen muista kyhäyksistään, mutta tämä kirjoitus mitä näissä sivuillani on, on ainakin satua, selitti kirjoitusvihko.

— Satua! ihmetteli tulitikku. — Onkohan se mitenkään — kiinnostavaa ja sytyttävää luettavaa?

— Tarkoitatte kai sitä, että onko se tyhjää samaleikkiä, vai herättääkö se — ajatuksia?

— Aivan niin, sitä juuri tarkoitan, että kykeneekö se herättämään — suuria ja kauniita ajatuksia. Katsokaas — mennäkseni taas yhtäläisyyteemme — jos tulitikku raapaistaan ja sen liekillä koetetaan sytyttää, joko märkää tuohta tai lastua, niin siitä ei tule mitään, sen liekki on siihen liian vähäistä ja lyhytaikaista. Samoin saattaa käydä hänenkin, jos sytytettävät eivät ole kaikkein helpommin syttyviä, ja jos hänen liekkinsä ei ole tarpeeksi kuumaa ja — suurta . . . , selitti tulitikku.

— Niin, satu on satua, vaikka se olisi parastakin lajia ja siksi minäkin olisin paljon mieluummin ottanut sivuilleni näytelmän naisevan-iskeviä vuoropuheluja, tai sitten nykyaikaisen romaanin peittelemättömiä lauseita, tuumaili kirjoitusvihko.

— Oletteko muuten lukenut, mitä sivuillenne on kirjoitettu? uteli edelleen tulikku.

— En ole vaivautunut, sadut kun eivät minua laisinkaan kiinnosta, sanoi kirjoitusvihko.

— Mutta olisi se sanomattoman hauskaa kuulla, millaista se on ammattiveljeni hengenliekki . . . Pyydän: etteköhän vaivautuisi lukemaan sivuiltanne ääneen, pyyteli tulitikku.

— Aivan mielelläni, jos se kerran teitä kiinnostaa ja miellyttää, myöntyi kirjoitusvihko ja alkoi:

— Keskellä suurta metsää kasvoi lähellä toisiaan haapa ja kuusi. Ne olivat melkein yhtämittaisessa riidassa ja väittelyssä keskenään, sillä kumpikin heistä oli mielestänsä

Jatk. siv. 18

Nykyaikaista ranskalaista MAALAUSTAIDETTA *Helsingissä*

Taiteilijamme uneksivat Pariisin matkasta osaksi syystä, että näkisivät nykyajan taidetta ja saisivat uutta innostusta.

Meillä ovat kaupunkien kadut harmaita, talot värittömiä, koko maiseman peittää harmaa harso. Tämän toteaa aina, kun tulee takaisin kotimaahan etelän aurinkoisilta mailta. Luontomme on kaunista, mutta ei loista tuhansin värivivahduksin, sen väriasteikko ei ole laaja.

Toista on etelässä, esimerkiksi Ranskassa. Siellä on ilma ohut ja kuulakas, maaseudulla on satoja eri vivahteita yksin maan vihreydessä, talot kaupungeissa ovat värikkäät, ihmiset iloiset. — Kaikkialla on värejä ja ne vaikuttavat siten, että taiteilija eläytyy niihin ja alkaa luoda värimusiikkia, sointuja ja yhdistelmiä väreistä, hänen sielunsa herää korkeampaan tajuntaan.

Tästä saamme elävän esimerkin Helsingissä, Taidehallissa 11.—31. 1. avoinna olevassa nykyaikaisen ranskalaisen maalaustaiteen näyttelyssä. Tämä näyttely, josta saamme olla kiitollisia sen alkuunpanijoille, näyttää

meille miten välttämätöntä suomalaiselle taiteilijalle on päästä ulkomaille, ennenkaikkea Pariisiin, näkemään ajan luomaa taidetta.

Näyttelyssä edustettuina olevat 11 maalaria 91 taulullaan, antavat jo nekin meille uuden sysäyksen ja näkemyksen.

Mielestäni Picasso edustaa paraiten nykyajan henkeä. Hän on länsimainen, mutta hänessä on itämaista verta, — käsitystä. Kun kuulee, että hän äidin puolelta on juutalaista sukua, ymmärtää mistä hän on perinyt johdonmukaisen, voisipa sanoa, kylmästi harkitsevan muototajunsa. Ovathan juutalaiset kaikesta huolimatta mestareita tällä alalla. Ajatellaanpa heidän matemaattista Kabbalaansa, jossa kuvioin ja numeroin selitetään mikroja makrokosmoksen eri kehitystasoja. Tästä selvästi muodon antamasta rungosta Picasson voimakas henki uhkuu hänen töissään. Ne ikäänkuin hehkuvat sisäistä voimaa ja rohkeutta katsojaan. Hän onkin syntynyt syksyllä, kypsyyden ajan voimakkaissa tunnemerkeissä. Syksy luo ihmiselle sisäisen näkemyksen, hän oppii etsimään asioitten sisäistä olemusta. Hänen taulunsa sanovat "Jumala on voima".

Picasso ei näe maljakkoa tai pulloa, kuten me muut, pinnallisesti, — yhdeltä puolelta. Hän yrittää nähdä ne monelta näkökulmalta yhtaikaa; ylhäältä, alta ja sivulta ja käyttää näitä sisäisen silmänsä, — älynsä näkemyksiä maalauksessaan hyväkseen.

Asetelma: 70 Sinisiä kaloja, maljakko ja pullo pöydällä, kaikki nähtynä ja maalattuna, käyttäen muotoja hyväkseen, olematta niiden orja. Mikä värien rikkaus uhkuukaan taulusta. Sitruuna hillityn keltaisine väreineen kokoaa koko taulun yhteen pisteeseen. Se on keskipisteenä, oikeuttaen kalojen sinisen värin, tummemman sinisen verhon vasemmalla sivulla. Keltainen sitruuna on loistavampi, vaikka hillitty, kuin muut värit. Se elää omaa elämäänsä taulun keskellä. Se on ikäänkuin tämän taulun Minä, joka luo ympäristönsä ja värittää sen.

Taulu 73, Lintuhäkki ikkunan luona. Häkissä kanarialintu räpyttää siipiään. Se on vanki, rautahäkki estää sen lentoa ulos ava-

ruuteen, jossa aurinko kuultaa kultaisiin pilviin. Siellä ei ole rajoja, se on ääretön, mutta lintu on vangittu ja sitä vartioi pronssipää, — ihmisen tylyys —, häkin vieressä. Pöydällä, jolla häkki seisoo on liina ja siinä viiniköynnös. — Mikä syvä ajatus ja voimakas näkemys, mikä luja muoto ja uskallus!

77, Picasson kolmas taulu, Kannu ja maljakko alttaripöydällä. Kirkkotunnelma, valaistujen, läpikuultavien ikkunoitten läpi, lasimaalausten siivilöimänä kuultaa päivä. Kannu on läpinäkyvää lasia, vihreä liina valuu alas pöydältä. Värisointu on raikas, kohottava. Siinä on tervettä uskoa elämään.

Picasson toveri kubismin alalla on Braque. Sanotaan näiden kahden väitelleen siitä kumpi heistä kubismin keksi. Totuus asiassa kuuluu kuitenkin olevan se, että molemmat tunsivat erään diletantin, espanjalaisen aatelismiehen, joka näytti heille taulujaan. Miehen sanottiin olevan "omituisen", joka tapauksessa hän kuuluu olleen se, joka varsinaisesti "keksi" tämän maalaustavan, joka sai nimen Kubismi. Picasso ja Braque vain veivät hänen aatettaan pitemmälle. Siitä huolimatta molemmat heistä maalaavat monella eri tavalla, pysyen aina omana itsenään.

Braque on syntynyt keväällä, siis päinvastoin kuin hengenheimolaisensa Picasso. Syksy ja kevät vaikuttavat eri tavalla ihmisen sisäiseen, intuitiiviseen näkemykseen. Braque on vähemmän kiihkeä, sisäisesti hillitympi ja pehmeämpi. Kevään, synnyttävän maan vaikutus näkyy hänen töissään. Hillityt maan värit tulevat näkyviin; ruskea, musta, harmaa ja keltainen — äly. Myös Braque maalaa pehmeillä, hienostuneilla soinnuillaan musikaalia sommitteluitaan.

Esimerkiksi taulu 13. Korkea kahvilapöytä, sillä sitruunia ja lasi sekä maljakko. Se on sävellys, vienosti soiva, miellyttävä, ei liikaa melua, eikä voimaa. Se laulaa hiljaisella äänellä ihmissielulle: elämä on kärsimystä, — kärsi ja nauti samalla.

Taulu 20. Pyöreä pöytä, jolla vaalean punertava liina. Mikä tasapaino ja kauneus ja tasapaino hillityissä väreissä.

Taulu 17. Viulunsoittaja. Nainen — mollissa. Tumma, lämmin sävy. Taas musiikkia, ei valokuvausta, aavistaa vain, että tuo olento on nainen. Braque rakastaa tasapainoa, hän on alakuloinen ja soittaa surumielisesti.

Matisse on puhtaasti älytyyppi. Hänen maalaustensa henkilöt eivät ole alakuloisia, he ovat älykkäitä. Heillä on aina keinoja, he elävät elämän aurinkopuolella.

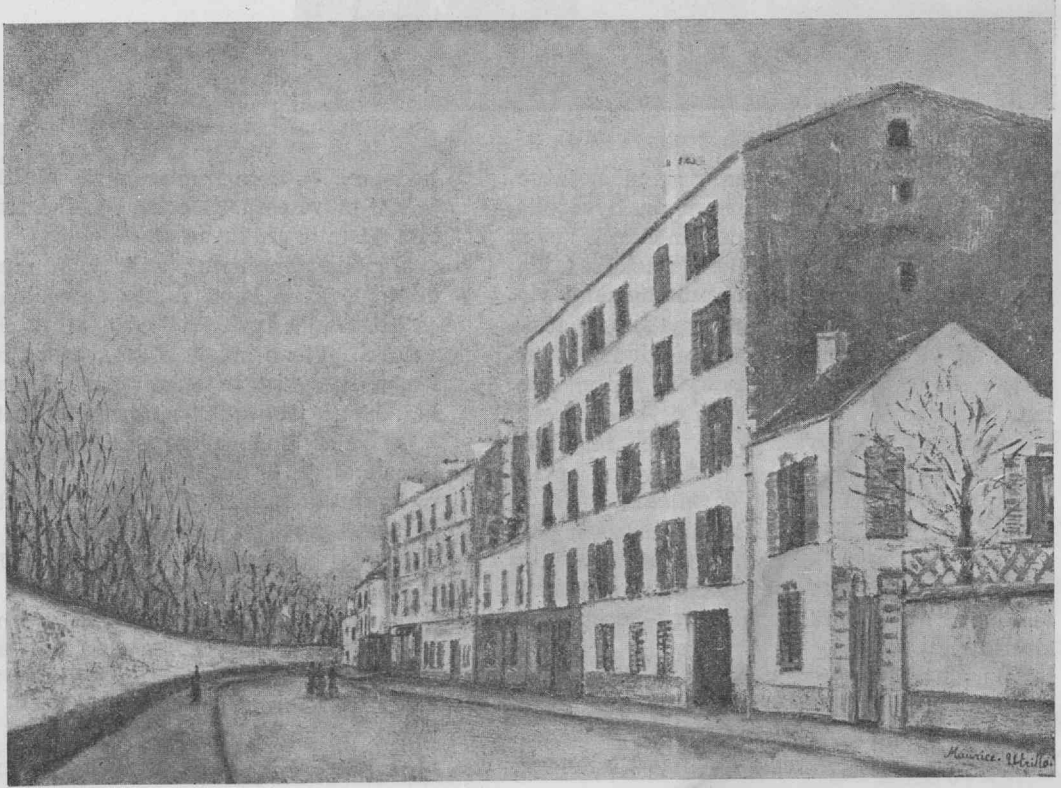

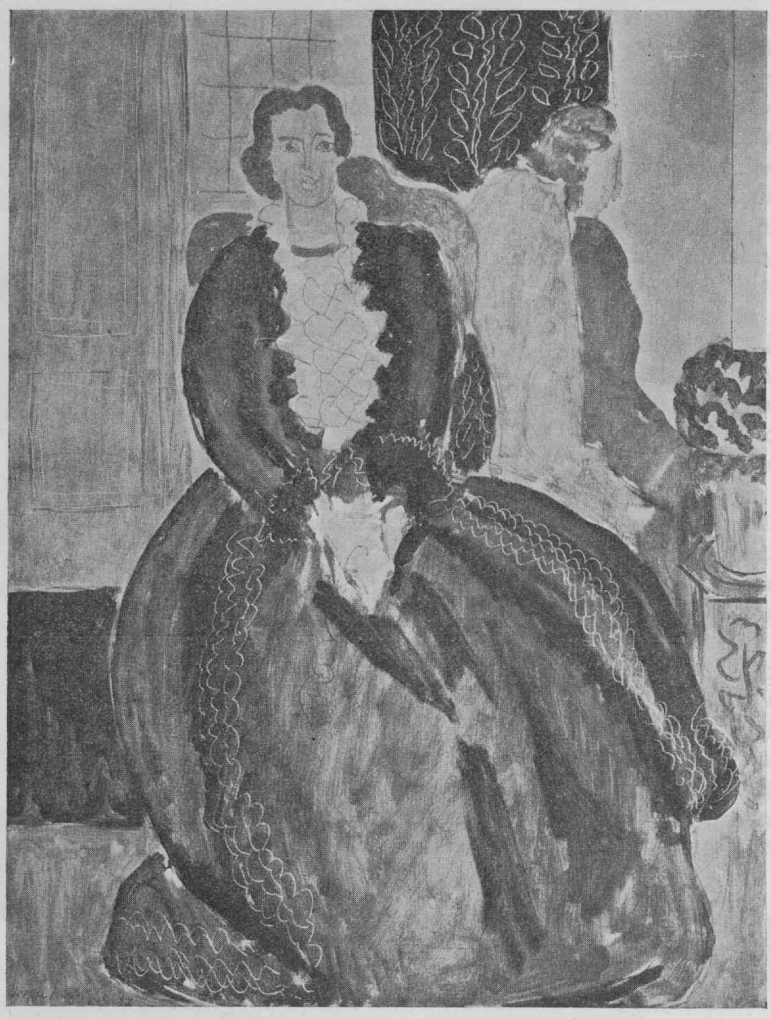

Taulu 63. Sinipukuinen nainen nojatuolissa kertoo katselijalle: hänen on hyvä olla, maailma on hauska ja hänen mielensä kevyt. Hän istuu keltaisessa tuolissa valoisassa ympäristössä. Kamiina takana on helakan violetti ja sillä sininen kukkamaljakko, jossa oranssin värisiä kukkia. Se on duuriin viritetty näkemys, se antaa katsojalle iloisen mielen. Matisse on ennenkaikkea älykäs ja herkkä. Hän ei ole syvyyksissä elävä etsijä, kuten Picasso ja Braque, hän elää näkyvässä maailmassa ja luo siinä valoisia säveliään.

Taulu 64. Kaksi naista istuu punaisen pöydän ääressä, seinälle kuvastuvat heidän vihreät sydämensä. He ovat nuoria ja sydämensä alati viheriöitsevä puu, täynnä kesän kirkkautta.

Bonnard, ranskalaisin ranskalaisista.

4. appelsiinejä ja omenoita. B:in ihmiset eivät syö ruokaa, eivätkä juo viiniä. Heille tarjotaan jumalten nektaria ja ilmavia ihannehedelmiä — B:in ihmiset eivät ole ihmisiä lihasta ja verestä. He ovat hienostuneita olioita jostain unikuvasta.

8. neliskulmainen pöytä, jolla musiikkivihkoja. Takana istuu valkea aavekissa sohvalla ja keltaisella tyynyllä lepää koira. Huone on valoisa. Vieno musiikki soi. Sitä tuskin kuulee, mutta sen aavistaa. Siinä ilmenee ranskal. hieno ja herkkä maku ja kosketus.

Leger. Voisipa sanoa: Tämä taide on Länsimaitten synnyttämää, jos mikään se on mekaanisoitua taidetta. Esim. naiset kuvassa 38 ovat koneita. Heidän rintansa ovat dynaamoja ja käsivartensa axeleita. He elävät tehtaissa, joita Järki johtaa.

Utrillo. Ihmeellinen Utrillo on elävöittänyt vanhat ranskal. kaupunkien kadut, joita hän mielellään maalaa. Rapatut talot vihreine ristikkoakkunoineen elävät. Ne hehkuvat vanhojen, menneitten aikojen muistoja ulos auringon valossa, joka niiden rosoisia

pintoja lämmittää. Utrillo antaa näille ikuisuuden. Hienolla taiteilijavaistollaan ja niukalla vaalealla värityksellään hän saa tämän hienosti esille. Hänen taulunsa ovat hyvin vaaleita, valkean keltaisia ja vaalenharmaita, talojen katot ja akkunaluukut muodostavat värikkäitä täpliä tässä vaaleudessa. Utrillo on omalaatuinen maalarikyky, joka jo pienenä poikana kasvoi maalaripiireissä ja seurasi äitinsä Susanne Waladorin, tunnetun maalarin töitä. Sanotaan hänen alkaneen leikillä maalata äitinsä pois viskattujen kankaitten yli valkealla värillä, niin että alkuperäinen maalaus näkyi vain himmeästi läpi. Ihmiset ostivat näitä pojan töherryksiä mielellään ja se kannusti Utrilloa. Hän päätti ruveta maalaamaan vaalean vaaleita tauluja.

Marie Laurencin luo keijukaisia itämais-ranskal. naisihanteita. Nuo naiset hänen kuvissaan ovat kuin perhosia, taikka kukkia, eli paremminkin kukkien henkiä. Kuinka ovatkaan he herkkiä ja kauniita. Marie L. on nainen ja näyttää meille naisen näkemyksen antaen sille arvon. Hän on nainen, joka elää hienostuneessa maailmassa, joka ei näe brutaalia kamppailua ympärillään, eikä halua olla sen kanssa missään tekemisissä.

Vuillardia en ymmärrä. Hän on aito ranskal. hienostunut maalari.

Derain. Lopuksi muutama sana Derainista. Onko hän maalari? Taiteilija hän kyllä on. Maalarin olisi ennen kaikkea luotava värimusiikkia, värimagiaa, joka vaikuttaa katsojaan. Derain ei vaikuta väriensä herkkyyden kautta. Hänellä on raskas ote. Hän käyttää ainoastaan maavärejä, englannin punaista, okraa ja tumman ruskeata. Siitä voisi olettaa, että hän lähentelee materialistista näkemystä. Kuta nopeampi rytmi, värähtely, sitä hienompi, henkevämpi väriaisti. Deroin on muototaiteilija. Häneltä löytyy erinomaisia asetelmia, vaikka niitä ei tällä kertaa ole mukana tässä näyttelyssä.

Le buveures = juomarit, on voimakas työ.

Loppuvaikutelmana näyttelystä jäi katsojalle mieleen, että ei merkitse se, mitä tekotapaa taiteilija käyttää, eli se: kubismia, expressionismia, tai mitä — "ismiä" tahansa, tärkeintähän on, että hän, — jos taiteilijalla on jotain sanottava myös saa sen esille.

On sanottu, että nämä taidemuodot ovat eläneet aikansa ja tulleet vanhoiksi. Mutta muistakaamme, että tositaide ei koskaan vanhene, se on ikuista. "Alep".

Nuoruus

Nuoruus, mistä puuttuu jättiläisten uhma ja kuoleman vakava totuuden henki, ei ansaitse nuoruuden nimeä.

Nuoruus, joka ei usko, on vanhana syntynyttä.

Nuoruus, joka ei ole synkkä pessimismi ja epätoivon täyttämä syyllisyyden taakka, ei tiedä, mitä on voima ja ilo.

Nuoruus on vedenjakaja, tienvalinnan kausi; kuolettaja ollakseen uudistaja.

Nuoruus on itsensä kavaltajain vihan kohde, elävien sielujen rakkaus.

Nuoruus on sokeudestaan tietoisiksi tulleiden valo, näkeväisyydestään varmojen sokaisija.

Nuoruus on liekki ja pora, murskaaja ja sytyttäjä, rauhan tähti ja sototorven toitottaja.

Nuoruus on kovan ja kirkkaaksi kiilloitetun sameaksi mullistaja ja sameaksi mullistetun kovaksi ja kirkkaaksi terästäjä.

Sinettien murtajat

Hiljaa, vavisten, hiljaa
kuunnelkaa pauhua yön.

On avaruus hengetön, vakaa.
On jäätynyt kauhuun
hymy nauravan kuun,
on riutunut itkuun
tähtien uupunut valo.
— Syvyyksissä, syvyyksissä
aurinko, Valtias, palaa,
ja enkelit kulkevat hiljaa.

Hiljaa, vavisten, hiljaa,
nyt kuunnelkaa pauhua yön.
Kun petti jättien voima,
sinun, Sankarin,
heikoissa vahvin,
aukeni silmäsi aamuun:
on haudoilta poistettu kivet,
on avattu jääluolien suut.

YRJÖ KOIKUVARI.

Jatk. siv. 12

parempi ja suuriarvoisempi kuin toinen. Näin he saattoivat riidellä: "Turhaa on väittääksennekään, etten olisi teitä arvokkaampi", humisi kuusi, "sillä senhän kaikki sivulliset-kin jo näkevät ja huomaavat, että latvani on korkeammalla ja siis lähempänä taivasta kuin teidän . . ."

"Älkääpäs!" huudahti helähtäen haapa. "Kumpikas kurkottaa latvallaan leveämmältä taivaaseen? Hä!"

"No, mutta teissähän ei ole mitään säädyllisyyttä edes ulkomuodossanne . . . Oksanne harrittavat sinne tänne, mikä todistaa, että olette saanut huonon kasvatuksen — joka suhteessa", arvosteli tuhahtaen kuusi.

"Ettette edes häpeä, mitä puhutte!" kahahti haapa. "Tekö puhutte säädyllisyydestä, te, joka toljotatte aina samassa virttyneessä puvussa. Te, joka kehtaatte seistä kesän loisteliaassa juhlassa vanhoissa talvitamineissa. Te puhutte säädyllisyydestä ja kasvatuksesta, te, joka ette tiedä mitään edes — pukeutumiskulttuurista . . ."

"Turhaa se on teidänkin puhua: pukeutumiskulttuurista, siitä te todellakin olette — jäävi puhumaan", humisi kuusi ja jatkoi ivallisena: "Mutta — alastomuuskulttuurista, kas, siitä teillä on lupa puhua ja esitelmöidä . . . Te, joka riisutte itsenne vuoden kylmimmäksi aiaksi aivan ilkosen alasti, joten sitten värjötätte pinta rososssa ja sydämen mädässä niin, että joskus säälittää, sekä — ilkoittaa." Ja enenevässä tuulessa, piiskasivat puut vihaisena toisiaan.

— Onko kirjoitus todellakin sanasta sanaan niin? kysyi tulitikku.

— Niin on, aivan sanasta sanaan, vahvisti kirjoitusvihko.

— Sehän tuntuu odottamattoman kummalliselta ja kiinnostavalta, tuumi tulitikku.

— Kerrassaan: kummalliselta ja kiinnostavalta, myönsi kirjoitusvihko. Ja jatkoi lukuaan: "Mutta kuusessa oli oravan pesä, ja haapa antoi kodin, kupeessaan olevassa kolossa, kissapöllö perheelle."

"Millaisen perheen olettekaan ottanut suojaanne!" kahisi haapa. "Mokomatkin hurrihännät, kun eivät sitten pysy edes kotonaan, vaan kaiket päivät tuossa telmivät ja juoksevat runkoani ylös ja alas, ja kantavat noita inhoittavia käpyjä ja sieniä, joita sitten oksillani jyrsivät ja mässäävät . . . Mutta voi, kuinka herttainen perhe tämä meidän pöllöperhe onkaan! Päivällä ne ei liioin hiiskahdakaan paikaltaan ja niin äänettömästi, kuin varjot, lähtevät ne sitten illalla lennolle. Ja voi hellanletta, kuinka söpöjä saattavatkaan olla pikku pöllöt, uskaltaessaan jo pesästä oksalle. Nuo pienet kullanmurut, ne osaavat kääntää päätään niin — säädyllisen sievästi ja katsoa kauniilla, pyöreillä pöllön silmillään."

"Että kehtaatte vielä heitä kehua. Häpeäisitte jo: hyyssätä mokomaa perhettä luonanne, jonka voi kyllä arvata kuka hyvänsä mikä tuollainen perhe on, joka pelkää — valoa . . . Päivällä ei heitä koskaan näe, niinkuin itsekin sen myönsitte, mutta kas yöllä, silloin riekkuvat ja joskus kiljuvat niin, ettei tässä muut rehelliset eläjät saa rauhassa nukkua", tuhahteli kuusi.

"Tekö puhutte rehelisyydestä, vaikka olen nähnyt teidän hurrihännät — varkaissa", helähti haapa.

"Varkaissa!" tuhahti kuusi.

"Varkaissa, niin varkaissa!" helisi haapa. "Olen nähnyt hurrihäntien varastavan pienen linnun pesästä munia."

"Kuulkaa te leppä, siellä alhaalla, mitä hän sanoo!" humahti kuusi.

"Mitä hän sanoo, on minun, rehellisyyden nimessä, myönnettävä todeksi, sillä hurrihännät ovat vieneet oksani haarukassa olevasta leppälinnun pesästä munat, jota emo nyt suruissaan potee", sipisi leppä alakuloisena.

"Hil-hil-hil . . ." helisi haapa vahingoniloista naurua.

"No, ei teidän tarvitse ilosta lehtiänne varistaa, kuulkaa ensin mitä sanon", kuhisi kuusi. "Tietäkää, että olen yön pimeydestä kuullut sydäntä vihlovaa hiirien kuolinvikinää, johon nuo koukkunokkaiset, mulkosilmäiset pöllöperheen jäsenet tiedän olevan syypäitä.

"Kuulkaa nyt te, leppä siellä alhaalla: Kuinka tuo kunnoton luulee puolustavansa varkaita sillä, että syyttää — syyttömiä murhasta", helkytti haapa.

"Jaa, kyllä olen, totuuden nimessä, pakotettu myöntämään syytöksen oikeaksi, sillä juurieni alla oleva päästäisen pesä on tyhjä. Kaikki he ovat, pesästä ulos uskaltaissaan, joutuneet koukkunokkien saaliiksi. Ja minä myönnän, että minun on suuresti heitä sääli ja ikävä, mutta kaikesta olisin ilman pyyntöänne vaijennut, sillä en tahdo ketään —

Laulu rakkauden

On jäinen maailma
ja autiot tasangot sen.
Vain hellänä minussa soi
laulu rakkauden.

Minä valvoen unta nään,
juon yöstä elämää,
näin silmin ummistetuin
hukun valopilvien loisteeseen.
Kimalhohteessa vuorien
minun säiläni välkkyen soi.

On uneni kaukaisuus
ja lauluni huomenen koin
yön usvista kirkastaa.

YRJÖ KOIVUKARI

Aallot

Pois painui päivä mustain kuusten taa.
Käy usva pintaa yksinäisen veen.
Ja hiljaisessa yössä kohoaa
maan lämpö tähdittyvään taivaaseen.

Ne nousee silloin rannat kylmyyden
kuin tyhjyydestä ääriin ulappain.
Mut aallot kallioihin syöksyen
lyö elon tahdon iskuin voimakkain.

PAAVO HYNYNEN

---

tuomita. Ja minä alistun nöyrästi myös omaan osaani ja kohtalooni", sipatti rautaleppä ja painoi urpukaisen latvansa kumaraan.

Mutta tuli aika, jolloin kuusesta ja haavasta ja samoin lepästäkin, oli tuleva ihmiselle jotain — hyödyllistä. Kuusen tyvipölkky kelpasi lankuksi ja laudaksi, ja latvapuoli paperipuuksi, haavan tyvi tulitikuksi ja latvapuoli insuliitiksi, lepän tyvi veistotaiteilijalle ja latvapuoli polttopuuksi.

— Odottakaas! huudahti tulitikku. — Mutta tämähän ei ole mitään satua, vaan silkkaa totta, sillä minä olen ollut tuo — haapa.

— Ja minä olen ollut se leppä, sanoi puuveistos seinältä.

— Mikä meille on totta, saattaa ihmiselle olla satua, sanoi kirjoitusvihko. Ja lisäsi mietteliäänä: — Mikä merkillinen yhteensattuma, sillä minä olen ollut tuo — kuusi.

— Niinkö! huudahti tulitikku häveliäänä.

— Aivan niin, vahvisti vihko.

— Pyy-pyydän anteeksi! änkytti tulitikku. Kyllä tässä saa — hävetä . . .

— Niin, pyydän minäkin anteeksi teiltä, sanoi kirjoitusvihko ja lisäsi: — Mutta epätoivoisia ei meidän enää tarvitse olla, koska kerran olemme jo näin pitkällä, että osaamme — hävetä ja pyytää anteeksi . . .

— Te osaatte puhua, sekä kauniisti, että viisaasti, sanoi tulitikku. — Mutta miten ihmeessä hän on osannut meidät näin paljastaa, eihän ihmiset, tietääkseni, ymmärrä puitten kieltä . . ?

— Kyllä vainkin toiset, jotka ovat — armoitettuja ymmärtämään. He nousevat saturatsun selkään, ja kas silloin ei näy mitkään luomakunnan kielet olevan heille vieraita, selitti kirjoitusvihko.

— Mutta suurinta virhettäni, haapana ollessani, ei hän sentään paljastanut. Minä kun kerran nauroin sokeaa ja — raajarikkoa, sanoi tulitikku. — Nähkääs, kerran aivan kirkkaalla päivällä huomasin pienen hiiren pehnailevan juurillani, katsoin tarkemmin ja huomasin, että se oli kyttyräselkäinen ja vielä kaiken päälle sokea. Se oli mielestäni niin ruma ja typerä, että minua nauratti. Ja se alkoi lipittää runkoani ylös, kierrellen sinne tänne, kunnes vihdoin pujahti kupeessani olevasta kolon suusta sisään, suoraan pöllöperheen saaliiksi. Ja sitten minä remahdin oikein äänekkääseen nauruun niin, että lehteni helisi. Mutta kyllä olen tätä nauruani saanut katkerasti katua. Silloin jo, kun minut kaadettiin ja oksani hakattiin, huomasin, kuinka avutonta oli olo — raajarikkona, kun en kyennyt liikahtamaankaan, en edes kovassa tuulessa. Ja sitten, kun olen ollut tässä laatikossa vuoden pimeydessä, olen mitä tuntuvimmin päässyt käsitykseen — mitä on sokeus. Mikä saikin meidät suurina puina ollessamme, niin — typerän omahyväisiksi, ettemme osanneet edes olla — soveliaita ja nauttia meitä ympäröivästä, vapisuttavasta kauneudesta, joka niin monivivahteisena tarjoutui nähtäväksemme. Ja johon sisältyi sanomattoman suuri — onnen tunne.

— Minä luulen suurimpana syynä olleen sen, että me katselimme liian korkealta ja, että meitä liiaksi — imarreltiin. Nähkääs, olihan, niin hurrihännät, kuin koukkunokatkin mestareita imartelussaan, selitti kirjoitusvihko.

— Aivan niin! myönsi tulitikku. Ja lisäsi kuiskaamalla, ettei vaan seinällä oleva puuveistos kuulisi ja saisi omahyväisyyden pistosta. — Ja siitä syystä leppä kai oli nöyrä ja hyväsydäminen, kun hän katseli — matalalta ja häntä ei kukaan imarrellut . . .

— Niin luulen minäkin, päätteli kirjoitusvihko. Ja jatkoi myös kuiskaten: — Nöyryys ja hyväsydämisyys on kaunista, ja siksi kai lepästä tehtiinkin "taideteos", joka ripustettiin seinälle, joten hän on nyt paljon meitä ylempänä. Ja tulitikku olisi nyökännyt jos se olisi voinut myöntäessään:

— Niin on. Ja se on paikallaan . . . Mutta oppikaamme me nyt, tässä vähäisessä osassamme, olemaan onnellisia. Ja luulenpa sen nyt meille olevan helppoa, koska olemme löytäneet — itsemme . . .

— Tiist! kuiskasi kirjoitusvihko. Kirjailija astui huoneeseen ja ojensi kätensä ottamaan tulitikkulaatikkoa. Tulitikku vapisi jännityksestä, sillä se arvasi nyt hetkensä lyöneen . . . Ja aivan oikein, kaksi sormea veti sen laatikosta.

— Hyvästi! huusi tulitikku riemuissaan, kun sen tulinuppi pyyhkäisi raapasinta. Ja kirjoitusvihko näki sen palavan kauniissa liekissä, jolla kirjailija sytytti öljylampun. Ja kirjoitusvihko ajatteli: "Kuinka lyhytaikainen tehtävä oli maailmassa tulitikulla, vaikka sen oli käytävä niin monen jalostusprosessin läpi, valmistuessaan tähän tehtävään." Mutta hän näki myös tulitikun sammuvan — onnellisena.

HUUGO SOIVAARA

TALONPOIKA VAIKO HERRA

Toht. Rafael Koskimies vetää Heikki Toppilan kehityshistoriaa käsittelevässä teoksessaan esiin kysymyksen talonpoikaisesta konformismista, kuten hän nimittää sitä nykyaikaisen kulttuurin moninaisine, entisestä pois repivine ilmenemismuotoineen, sekä sisäisesti että ulkonaisesti uudelle kehitystielle tempaavaa ristiriitaa, minkä murtavassa järkytystilassa talonpoika meillä elää. Kysymys on itsessään laaja ja syvälle käyvä, koskeva ei ainoastaan suomalaisen talonpojan, vaan koko suomenkansan sielun syvyyksissä tapahtuvaa tilitystä.

Suomi on valtavimmalta osaltaan talonpoikasmaa, missä kansan kohtalot ovat muodostuneet ja tulevat varmaan edelleenkin muodostumaan sen voimakäymisen synnyttämien valintojen mukaan, mille tielle talonpojan sielusta kohoavat yleistahdon purkaukset kansan kohtalonperäsimen kääntävät. Siksi on aiheellista tarkastella ongelmaa ensisijassa talonpojan sielun syvätapahtumana.

Raf. Koskimies osuu mielestäni syvästi oikeaan vetäessään Toppila-teoksessaan ristiriidan aiheuttajana esiin toiselta puolen kristillisen moraalikysymyksen, toiselta taas talonpojan suuren kiintymyksen aineeseen, s.o. pääomaan, rahaan. "Talonpoikaismaa Suomi elää eräänlaisen moraalisen tulivuorenpurkauksen armoilla ja pelossa. — Suurimmat onnettomuudet kohtaavat aina ylpeimpiä ja voimakkaimpia, jotka uskaltavat paljon ja jotka milteipä biologisista syistä ovat varmimpia itsestään; parhaiden isien pojista tulee talonsa hävittäjiä, uskossaan lujimpien sukujen keskuudessa kasvaa selittämättömän ja julman välttämättömyyden pakosta kieltäjiä ja kumoajia. — Talonpoikainen konformismi on jollakin tavoin niin tiiviisti suljettua, omaan piiriinsä saumattomasti rajoittuvaa, että sen täytyy kerran, tavalla tai toisella, räjähtää ja hajota. — Mallitalonpoika, täydellinen kappale lajiaan, sulkee maailmansa niin monella lujalla salvalla, että vain sisältä päin tuleva järkytys voi ne murtaa. — Perikuvallisen, alkuperäisen ja eheän talonpojan vaarana on aina ollut liiallinen kiintymys aineelliseen voittoon. — Kun hän, vapauduttuaan luontaistalouden monista terveellisistä eduista pääsee rahan makuun, niin hän on liiankin taipuvainen arvioimaan kaikkea kirstuun tai säästöpankkiin kerätyn setelimäärän mukaan." — Tähän tapaan hahmoittelee Raf. Koskimies kysymystä. Tähän otetut lainaukset antavat meille valaisevia psykologisia aineksia kysymyksen laajempaa erittelyä varten: moraalielämän ja aineellisten tarpeiden synnyttämän ristiriidan selvittämiseen.

Jos lähdemme tutkimaan eetilliseen itsetuntoon heräämättömän, vitaalista alkutilaansa elävän ihmisen pyydemaailmaa, huomaamme, että hänelle on ensisijassa välttämätöntä sukupuolisen ja ravinnontarpeen piiriin kuuluva nautintojen tyydyttäminen. Hänelle on kaikki kaikessa tämä alkuviettiensä tyydytyksen tuoma animaalinen rauha. Kaikki mikä koskee sielua, moraalia, oikeutta ja totuutta, pysyttää hän ankarasti ulkopuolellaan. Hän luo tietämättään ympärilleen itsepetoksen sakean sumukehän, jonka pimentämänä hänelle muuttuvat kaikki keinot, yksinpä isänmaa ja uskontokin, tämän freudilaisen alkuihmisensä halujen tyydyttämisen välikappaleiksi. Kivettyneessä ylpeydentunnossaan hän on itsestään varma. Hän-

tä ympäröi lujasti varustettu, perin vaikeasti, usein vasta raskaiden kohtaloniskujen synnyttämän kärsimyksen alla, aukeneva umpikehä. Hän on omassa itsevarmassa egoismissaan täydellinen.

Tämä tyyppi sulkee mielestäni sisäänsä lajia muodostavana ei vain suomalaisen talonpojan, vaan koko suomenkansan syvimmän ja vahvimman aineksen valtaosan. Mutta sen pyrkimyksiä toimintaan lietosavana perusmotiivina ei mielestäni rahanhimo ole pääimpulsi, vaan siihen liittyy juuri tuota sisäistä myrskyä, särkevää kamppailua synnyttävänä tekijänä eräs kansaamme leimaava piirre, ylpeys, kunnianhimo. Tämä on se murtava ja murskaava, järkytyksiä synnyttävä voimatekijä silloin, kun se kohtaa joko sisällepäin, omaantuntoon käännettynä sieltä nousevaa tai ulkoa tulevaa vastustusta. Vaikka kirkkokristillinen moraaliopetus kiertääkin itseään oikeaoppisena pitävää valhekehää, koettaen estää uppoamasta sisälle, ytimeen, on aikanaan lapsen kirkkaassa herkkyydentilassa oleva tajunta ottanut opin vastaan toisia mielikuvia, kokonaan uuteen perusnäkemykseen poraavaa sisäistä painetta kiihdyttävän vaikutuksen kuin ulkotodellisuuden mukaan arvoja m i t t a a v a kivettynyt järkeisihminen. Tämä syvyydessä vaikuttava h e n k i kiihdyttää ristiriitaa synnyttävää omantunnon poltetta, kunnes vihdoin alkaa järkytys sisältä päin: on syntynyt kahden toisiaan vihaavan ylpeydentunnon yhteenotto. Toinen, materialistisen, elämän ulkonaiset arvot tavoittelun päämääräksi asettavan luokkakasvatuksen luoma ylpeä itseluulo menettää sisäisen itsetunnon herätessä voimansa, kristinuskon syvä vaikutus alkaa tehdä uudistavaa työtään kääntäen entisen korskan ylpeydentunnon sisäiseksi ihmisarvon oivallukseksi. Tämän syvämullistuksen alaisessa yksilössä tapahtuu arvojen vallankumous. Entinen rahaa, asemaa, yhteiskunnan arvonantoa janoava herratavoittelu muuttuu hävettäväksi, sisäinen itsetunto avaa uuden ihmisyysarvon oivalluksen. Entiset luokka-alemmuuskompleksit menettävät tehonsa, sisäinen vapaustahto havaitsee ensisijassa henkisen vapauden janon ainoaksi tavoittelun arvoiseksi. Ajassamme on materialistisen jäädytyskasvatuksen tuloksena eletty päätymykseen, että kristillisyydellä kirkollisessa mielessä alkaa olla huono kaiku. Se sisältää jotain häpeällisen kieroa. Siksi nykyajan ihminen, erittäinkin työväki ja usein myös nuorempi talonpoikaispolvi katsoo rehellisen materialismin tätä silattua tapakristillisyyttä korkeammaksi.

Vertaamalla vanhassa kansanrunoudessa, kuten esim. Kalevalassa ilmenevää h e n k e ä sekä näkemis- ja tuntemistapaa alkukristillisen näkemyksen sisältämään ihmisen uskonelämään, huomaamme miten läheinen ja luonnollinen yhteys on molemmilla. Alkuihmisen tapa tuntea ja ajatella on toinen kuin materialistisen kulttuurin järkeiskasvatuksen uhreilla. Se on sisäistä tuntoa, vain t e o s s a, tehtävän toteuttamisessa voimastaan tietoiseksi tulemista. Näin myös suomenkansan se osa, joka ei ole vielä materailistisen järkeen vetoavan valistuskasvatuksen pilaamaa, tajuaa uskonto- ja moraaliongelman kokonaan toisin, sisäisesti, kalevalaisesti, evankeelisen hengen mukaisesti, sisäänpäin ei ulospäin suuntautuen.

Materialistisista kasvatusmetodeista huolimatta ei Suomen talonpoikaiskansasta ole vielä kokonaan saatu tuhotuksi kansamme sielulle tunnusomaista tunteen hehkua ja oikeustajunnan kirkasta näkemystä. Kansallisen itsenäisyytemme säilymisen kannalta on korkea aika alkaa toteuttaa uuden hengen, s.o. rehellisen suomalaisen sieluntunnon pohjalta kohoavaa kasvatusta kodeissa, kouluissa ja kaikessa valistustyössä. *YRJÖ KOIKUVARI.*

LIIAN KAUAN

eli ihanteellisuus ja leipäpytty

Vanhimman sukupolven taholla syytetään nuoria, että he ovat liian korskamielisiä, eivät anna arvoa heidän, isien, työlle ja ponnistuksille.

Tosi: eivät anna, eivätkä saa antaa, sillä he eroittavat teon ja tunteet. Tähän jyrkkyyteen velvoittavat korkeat käskyt.

Tässä on vanhoja ja nuoria toisistaan erottava kuilu: vanhat ovat saaneet asemansa perinnäisesti, lahjaksi, heidän ei ole tarvinnut taistella. Siksi heissä hallitsee arkuus: leipäpytty on lahjonut heidät.

Nuoret saavat raivata tiensä kivikovasti, rautanyrkein, isiensä kuristamina. Vanhat ovat lahjusten ottajia, nuoret uhmaajia.

Liian kauan ovat vanhat pitäneet käsissään valtaa. Leipäpappeus synnyttää kansallista turmiota.

Ajassa soi aktiivisuuden, teon ja voiman rytmi. Valkeiksi silatuille kuuluu tuomion huuto.

Rahkakorven viimeinen

Kirj. VEIKKO HINTIKKA.

Talven taite oli tapahtunut, päivät kääntyneet kevään kirkkaaseen paisumukseen. Eivät parahdelleet enää kelohongatkaan pakkasen vihaisessa puristuksessa.

Puoliyön äänettömät tunnit olivat käsillä. Sammuvan nuotiotulen ympärillä olevassa suuressa pimeyden piirissä oli täysin hiljaista. Metsän jokainen salainen rasahtelu oli hetkeksi lakannut.

Kelohongan katveeseen kyhätyssä havumajan tapaisessa loikoi mies, Rahka-Kaapro, mökin mies Luhtaniityn laiteilta siinä sydänyön tuttua, yksivakaista olemusta ihmetteli. Mukava oli miehen makailla havuilla tutun korven keskellä, pitkästä aikaa taas tutkistella rauhassa kummallisia elämisen ja olemisen asioita.

Miehen hitaan uneliaat ajatukset siinä leijailevat muistikuvasta toiseen.

— Huononevan näyttää aika, huononevan. Akka-asioissa ei ole moitteen mainittavaa, sopuluontoinen on tämä. Heiniä herui määrälleen menneenä kesänä ja kessuhalme hyötyi niin, että hyvyys vikana.

Oman tuvan takana kasvaneita kessuja panee Kaapro piippuunsa ja savuja nysästään pöllähytellen jatkaa tuumailujaan.

— Lakejakin ovat laitelleet ihmisten kiusaksi, kuten tämä lintulaki, — mikä rauhoitus nyt muka on. Tanssitaloja pystyttäneet, tämä tyttökin, sen Tiina-vainajan tekemä, on siellä kuulemma kovin hönnännyt. Rypykällään aanailevat akat sen olevan. Pitänee palveluspaikastaan kotimökille laittautua, jos piankin levinnee. Mitä siihen sanonee tuo akkakin, äitipuolensa, — vaikka sopuluontoinenhan tämä. — Mene, — tiedä.

— Sitten kirkonkylän kenokaulat herrasnulikat tulevat tänne saloille syksyisin torvineen ja hurttineen. Ampua pahkuavat riistan räätöksetkin hengiltä, ajavat metsän eläjät mailta, halmeilta. Eivät osaa metsässä liikkua, metsän väelle mieliksi olla. Jos — mene häntä —

Kaapron suuhun hulahtaa jotain pahanmakuista tuota kaikkea mielessään kuvaillessaan.

— Jos, toiset oli ajat ennen — toisetpa — katse syöksähtää taaksepäin monia elämän virstanvälejä, lapsuuden kultaisten päivien piiriin.

Silloin pihisi pihka vielä kumman karehtivina kesäpäivinä tuvan, navetan ja aittakömmänän tuoreuttaan tuoksuvista seinistä, jotka olivat Kaapron isän, Rahka-Taavin tekemiä!

Silloin soutivat Kaapronkin suonissa miehuuden mehut vielä mietoina maitonesteinä, kun poika siinä pihanurmella päivänkakkaroiden ja helakanpunaisten tervakukkien keskellä seisoi ja katseli haarapääskyjen saksien siroja sipaisuja. Tai kevätiltana tuvan takana tarpeillaan käydessään ja kalpeaksi käyneen kuun pytyn pohjaa muistuttavia kasvoja katsellessaan, kuuli kuusikosta lahorastaan monitaitteisen pakinan ja pani merkille riihen luona koivuissa teerien peliään pitävän. Sieltä isä kävi kesken rukkasten paikkuunsa pudottamassa keiton ja poika huomasi sinä aikana kukikkaan kellotaulun ison viisarin vain vähäisen siirrähtäneen

Jotain uneksivaa ja värähtelevän herkkää tulee miehen mieleen, tuota kaikkea, kauas tajunnan takalokeroihin piiloittunutta muistellessaan ja yksiksensä uudistellessaan.

Pianpa Kaapro siitä varttui, vuosien purkaessa erämaankylän asukkaiden elämänkerää ja lisätessä vaaksoja pojan venyvään varteen. Sai oman nimikkorihlansa ja pääsi yksinäänkin totiseen metsään tuumailemaan. Aina oli pojalla tuomisiakin pataan pantavaksi, riistaa oli siihen aikaan Rahkakorvessa kosolti.

Oli ollut mukava makailla öitään keskellä koskematonta korpea. Nuotion unertavassa paisteessa tuumailla ja kuunnella huuhkajan huhuilevaan haastelua, kunnes teeret alottivat kujertavan soittelunsa. Sopi siinä sitten odottaa niin kauan, kun alkoi ukkometsojen mahtava soidinsota, hiljentäen aamu-untuvan metsän muut laulajat. Sai siitä sitten parikin pöyhistelijää samalta soidinsalolta, liika arkuus ei metsän eläjiä silloin vaivannut. — Nyt oli toisin. Harvoin enää kuuli Rahkakorven tiheiköistä ukkometson taistelunhaluista kosiovirttä. Toiset on olot ja eläjät kuin ennen. Lakinsa laativat erämiesten kiusaksi, sulhasmetson soidinta ei enää saanut seurailla.

Rahka-Kaapro oli päivällä ajanut metsästä halkoja, talvella tekemiensä tukkien latvuksista hakkaamiaan.

Oli siinä tullut mieleen Tiina-vainajan aikuiset elikkeet, kuinka silloin tuli monia öitä korvessa rakotulilla valvottua, kun kivuliaan elämän kumppanin kärinät alkoivat syntistä mieltä etoa. Oliihan sitä silloi korvessa kotiin kannettavaakin.

— Nuoriverinen on tämä toinen, vaikka samapa sitä olisi nytkin korvessa, rakotulen unertavassa hohteessa tuumailla ja metson vihajavaa soidinta kuulostella. Riistattomaksi on vaan käynyt Rahkakorpi.

— Mutta eipäs häntä. Kun Kaapro kankesi reen pajuun kiinni käyneen, hangen alaisen kiven takaa kuormaansa ja sitten hevosineen hiukan huoahti, osui katse kelohongan juurella oleviin riekon ripellyksiin. Näkyipä toisen hongan juurella ukkometson tarpeitten tapaisia, — eikö ollutkin hangella sen paksujen varpaiden painalluksia.

— Lieneekö nykyisiltä riistan raiskaajilta jäänyt ainuttakaan koppeloa tai kenokaulaa metsohukkaa Rahkakorpeen kisailemaan ja kosiskelemaan, tuumaili Kaapro. Hangella näkyvistä varpaiden painallugsista päätteli hän sen olevan vanhan, raskaan vaarin, jostakin kauempaa tänne, ehkä synnyinsijoilleen, soidinpaikkaa katsastelemaan tulleen urhon.

Eräkuume valtasi vanhan miehen. Päihdytti, kuin suudeltuaan kahdeksantoistianna ensimmäisen kerran Tiinaansa, jolla silloin oli ilakoivat silmät ja naurava suu. Kevään kämmenelle kääntyneen metsän väkevät tuoksut huumasivat häntä, kuten pihlajien ja niittyjen tuoksut Tiinan aitassa ennen.

Eivät siinä auttaneet eukon vastaan jarruttamisetkaan.

— Sinne nyt paleltumaan, vanha mies, — sairas vielä olet. Metsän mielteelle, yön selkään —

Kaapro olikin syksytalvesta sairastellut. Sairaus vai vanhuusko lie vilun tuonut, mutta miltei alituiseen tahtoivat ajatukset askarrella tulevassa kesässä ja sen lämpimissä, aurinkoisissa päivissä. Mutta kuitenkin, lähteä täytyi, kuulla vielä kerran ennen kuolemaansa metsokukon kosintavirsi. Olikin viimeaikoina alkanut tuntua siltä, että tämä olisi viimeinen talvi. Vanhuus oli laskenut raskaat kätensä miehen hartioille.

Aamuun kallistuvassa yössä on tapahtunut muutoksia, ei suuren suuria, on vielä varhaista, mutta ennenkin öisen metsän tarinoita tutkineen erämiehen tajuun ne kyllä lyöttäytyvät.

Koilliseen kohoavalla meren rinteellä alkaa kuusikon tumma varjostus vaipua alemmas. Ylös korkeuksiin kohoavien honkien vihreistä latvuksista kuuluu jo heräävän tuulen rienaa, suhisevaa henkäilyä. Kova ilmankansi, joka on yösydännä kaherruttanut päivän pehmittämiä hankia, laukeaa lientymään. Aamuyön tuttu hämyleikki alkaa, kevätpäivän hulmahtelevaa valkeutta teetellessään.

Rahka-Kaapro kopeloi nysäänsä jostakin siitä viereltään, johon se on torkahtaessa pudonnut.

— Siinähän sen piti — jopas löytyi. Kaivaa kessuja massista piippuunsa piukkeeksi ja etsii sarkanuttunsa taskusta yökaheran kohmettamalla kourallaan tulitikut, sytyttää, ja savujen tuttu kiertokulku alkaa.

Nuotio on jo kokonaan sammunut. Liekkien mustaksi nuoleskelema tervaskanto seisoo kuin mikäkin korven mörkö, tai menninkäinen, vähitellen tuhkaksi hipuvan hiilloksen keskellä. Kaapron on tuntut siinä makaillessaan hiukan kylmä, tuo vilu menee kuitenkin ohi muutamalla rivakalla käsien vastakkain lyönnillä.

— Pianhan sen pitäisi, jos ollenkaan. Tässä aamun hämarissahan se, — kumpa vaan ei rupeaisi tuulemaan, ei istu silloin ukko oksalla.

Kaapro istahtaa kannolle kuulostamaan alkavan aamun ääniä; metsan huokailevaa heräämistä ja ukkometson ensimmäisiä näppäilyjä. Kalpeiksi kayneet tähdet kertovat tarinoitaan eramiehelle, hänen sydamensä ymmartaa niiden kieltä. Mutta nyt kaantyvät tunnot maan puoleen, ajatukset alkavat mukavasti alentia tutuissa asioissa.

— Siellä se nyt hassaa akka uunin lämmittämässä sängyssä ja koko Rahkapohjan kylien elajät hassaavat. On niin mukava tunne tämä, kun tietää, että kylaläiset eivat aavista missa mina nyt olen. Tämä on kuin piilosilla oloa ennen poikasena.

Tulee siinä mieleen hiukan pelon tapaistakin, että jos viranomaiset tietaisivät hanen täällä luvattomalla metson soitimella olevan.

Mutta eikös alkanutkin ukko. Tuuli olikin vain kevattalvisen aamun teettelevää heräämistä, se oli jo rauennut, uupunut alkuunsa. Ylempää mereltä kuului jo metalliin helähtavia näppailyja.

— Thahl . . . thahl . . . täkl . . . täkl . . .

Kaapro on samassa jalkeilla, kurkottaa pyssynsä kuusen oksalta, johon on sen illalla ripustanut. Jännityksestä vavisten han tarkastaa panokset, vaikka tietäakin niiden olevan varmoja laukeamaan, tarkastaa vain jotakin tehdakseen

— Shaasah . . . shääsäh . . . shääsäh . . .

— Siellä se — on se. Onpa sama taas — ukko siellä sahaa —.

Juhlallinen mielenliike saa miehen mukaansa. Jostakin muistojen takalokeroista syoksähtää esiin eräitä soidin-aamujen hurmioita, vanhan-Taavin kanssa tunnettuja ja ominpäin elettyjä, tajunnan pinnalle lyöttäytyneitä tunnelmia.

Han lähtee hiljaa hiiviskelemään kahertunutta hankea, puiden siimeksiä hyväkseen käyttäen, lähemmäs metsoa. Jonnekin omantunnon pohjalle tuntuu pinoutuvan outoa painolastia.

— Tämä on sen lintulain rikkomista, luvatonta — ja turvaton on metsokin hurmiossaan pyssyn edessä.

Mutta tuota arkailevaa ajattelua ei kestä kauan. Metson sihajava sahuu ja soidinmetsän huomio ajavat pois mokomat mietteet.

— Tuolla se on Mullikommeron kalliolla puussa. Nyt se kele lopetti, taisi kuulla askeleeni — mutta eikös taas — aloittipa vielä —

Siellä se ojenteli kaulaansa kelohongan oksista tukevimmalla, mutkittelevalla ja koukeroisella. Se näkyi jo hyvin taivaan vaalenevaa kantta vasten näreikköön, jossa Kaapro

tähyili pyssyineen. Liekö huomannut vanhus jotain epäilystä antavaa, vai koppeloitako oli kuulostellut.

Mutta metso, vanha koiras se koosta päätellen oli, joutui poikaskesiensä kisailukorven lumoihin. Sen soidinpuun lähellä olevaan koivuun oli jostakin ilmestynyt pari, kolme koppeloa. Se unohti varovaisuutensa täydelleen. Se pöyhisteli, pörhisteli höyheniään, levitteli sulkiaan, kaula kaareutui komeaksi kaareksi, pyrstö levähti leveäksi viuhkaksi ja siivet riippuivat harottaen kahden puolen istumaoksaa. Kaapro oli näkevinään miten se siinä kumarrellessaan sulki silmänsä.

— Shääsäh — shääsäh — shääsäh —.

Se oli kuin tiedottomana, nyt sitä voi sen sahatessa lähestyä. Kaapro lähti juoksemaan minkä vuosien vääntelemillä jaloillaan pääsi. Ehdittyään parinkymmenen askeleen päässä kelohongasta kasvavan tuuheaoksaisen näreen juurelle, lopetti sysilintu soittonsa.

Mutta metson oli täydelleen vallannut keväisen korven päihtymys. Se tunsi itsensä väkeväksi ja rohkeaksi. Levitellen siipiään tunnusteli se niiden voimaa, pieniin aivoihin kohosi kohisten ylpeyden sumentava veri. Se ei pitänyt enää edes näppäilyväliaikojaan, vaan aloitti kaula kaarella uudelleen taistelukutsunsa, villin ja mahtavan, alkuvoimaisesti metsänasukkaiden verta hurmaavan huutonsa.

Silloin ojensi Kaapro haulikkonsa Rahkakorven viimeistä, vanhaa metsokoirasta kohden ja laukaisi. Mahtava pamaus katkaisi metson soidinsäveleet, rikkoi säpsähdyttävästi hurmioituneena kuuntelevan korven rauhan, kirvoittaen kaijun tuomaan uutta melua, metsän hiljaisuuteen. Koppelot lähtivät kiivain siivenlyönnein pakoon.

Metso koetti hetken turhaan pysytellä oksallaan, sen kynnet irtautuivat ja musta ruho putosi jysähtäen hangelle.

Kaapron valtasi miltei samanlainen päihtymys kuin metson hetki sitten.

— Pudotinpa pöyhistelijän. Eipä vielä silmä petä, eikä käsi vapise. Mitähän se sanoo eukkokin —

Puolijuoksua hän lähti kiiruhtamaan saaliinsa luo, pyssyään piipusta kannatellen. Vanha erämies unohti varovaisuutensa. Liipasin tarttui hangessa harottavaan kuivaan oksaan ja toisessa piipussa ollut panos laukesi, rikkoen uudelleen salon äänettömyyden.

Kaapro tunsi samassa kipeän repäisyn ja poltteen oikeassa kyljessään. Aivoissa yritti turhaan muodostaa selvää ja ehjää ajatusta.

— Taisi tulla vahinko, loppu tuntui kuin tuulen lennättämien lumihiutaleiden tahdottomalta pyörinnältä. Silmissä näyttivät Mullikommeron puut vikisevän sekavana kaaoksena, koko metsä tuntui menevän ylösalaisin. Hän tunsi kaatuvansa.

Ei tuntunutkaan enää niin pahalta kuin äsken, niin oudosti vain etoi mieltä:

— Tuleekohan tästä lähtö. Onkohan kaikki asiat selvänä — eiköhän tässä enää näe kesää.

Mutta sitä mietiskelyä ei kestä kauan. Ajatukset tuntuvat olevan ennentuntemattoman eloisat ja värisevän herkät, aivoihin lyöttäytyy kuvia kuin valkealle kankaalle.

Kaapro huomaa olevansa vielä melkein polven korkuinen. Siinä hän aittakömmänän katveessa istuu, sädehtivän kuumana kesäpäivänä.

Tuossa huojuu valkea perhonen ja istahtaa pienen, hennon orvokin ukonkuonoja muistuttavalle kukalle, tuolla mehiläinen kullankimmeltävin siivin kiiruhtaa kukasta kukkaan ja laulaa hymyilyttävin jymyäänin mielilauluaan sinikellojen vaiheilla.

Hyvä on pojan istua siinä nurmella katepaikassa ja kuunnella tuoksuavasta heinikosta sirkkojen sirinää, joita ei kuitenkaan näe. Tovittain kuuluu läheiseltä niityltä työn ääniä; heläjävää viikatteen tikkuamista ja välistä karjahdus laihoon pyrkiville vesikoille. Hän ei näe isää, mutta kuulee nuo äänet ja ne tuovat onnellisen turvallisuuden tunteen. Tuvasta kuuluu äidin kirnuaminen. Poika odottaa sen päättymistä ja kutsua voin suolaisille.

Nyt äiti jo kutsuikin. Hän jättää pienet tavaransa siihen ja lähtee, sierettyneet, ruskeiksi paahtuneet sääret vilkkuen kipittämään pihamaan poikki, vilkaisten niityn takaiseen maapuriin päin. Vanha Karoliina siellä näkyy istuvan tupansa rapuilla vastan teossa.

Ovet ovat näin helteisenä päivänä auki, Kaapro katsoo sisään portaita noustessaan, eikä näekään siellä äitiä, vaan Tiinan, sen vainajan.

Mutta Tiina katoaa, mökkikin katoaa ja Kaapro huomaakin makaavansa Rahkakorven kaheraisella kevähangella. Tuska kyljessä kiihtyy, keuhkot ovat rikki, koska suuhun hulvahtaa verta. Loppu tästä tulee, sen hän nyt tajuun tullessaan huomaa.

— Siellä se eukko nyt kuorsaa, eikä tiedä mitään. Tai jos olisi jo valveilla ja kahvin keitettyään odottelisi Kaaproa tulevaksi. On se niin hyvä ihminen tuo eukko ja nuoriverinen on vielä. Olisihan sillä ollut nuorempiakin ottajia, mutta oli minulla tämä mökki, lehmät ja Tiina-vainajan vaateaitta. — No, ottakoon nyt kenet haluaa, kun on tämä rokka-Kaapro poissa.

Tuo ajatus ei tuo hituistakaan katkeruutta miehen mieleen. Tuntuu mukavalta ajatella, että kukahan nyt tämän Kaapron jälkeen isännöinee siinä Luhtaniityn laiteella olevassa mökissä, mene, tiedä.

Hanki punertaa Kaapron vierellä, kipu käy taas kovemmaksi ja runsas verenvuoto heikentää. Kaapro menettää tajuntansa lopullisesti.

Metsässä on taas hiljaista. kauemmaksi salolle lentäneiden teerien kuherrus kuuluu vain vaimenneena tänne asti. Rahkapohjan mökkien piipuista nousee suoria, nousevan auringon purppuroimia savuja taivaan sinertyvää kantta kohden.

Kukaan uneliaista kyläyhdyskunnan asukkaista ei aavista tapahtumasta vielä mitään, vaikka kuulevatkin vuorelta päin korpin kolean, enteilevän huudon. Se on huomannut Kaapron ja Rahkakorven viimeisen, vanhimman metsokoiraan ruumiit keväisellä hangella.

KIRJAT

UNKARI

Unkari elää historiansa suuria hetkiä. On alkanut vähitellen se oikeudenmukaisuuden ja kansojen itsemääräämisoikeuteen perustuva Trianonin pakkorauhan tarkistus, jonka puolesta unkarilaiset ovat tehneet työtä kaksi vuosikymmentä. Tärkeintä ei tällöin ole se, mitkä historialliset tapahtumat mursivat sulut, ratkaisevaa ei ole sekään, missä suhteessa ei kaikki ole vielä käynyt Unkarin toivomalla tavalla, pääasiana on ja pysyy syntynyt varmuus, että vääryydet voidaan kaiken uhallakin korjata.

Meillä Suomessa on tiedetty, että veljesmaamme on pirstottu, että madjaareilla on ollut kestettävänään historiansa mustimmat ajat. Mutta siitä valhepropagandasta, jolla Unkarin vihollliset saivat aikaan Unkarin paloittelemisen ja jolla he ovat peittäneet mustat tekonsa, ei meillä ole ollut aavistustakaan. Eikä siitä hirveästä sorrosta, jonka alaiseksi joutui vieraitten valtojen alaisuuteen sortunut unkarilainen kansanosa, joka asui 71,5 % koko Unkarin maasta käsittävällä alueella. Omakielinen kirjallisuus — katkismusta myöten — riistettiin onnettomilta, kieli ja kansallisuus koetettiin tuhota kokonaisuudessaan, vieläpä Unkarin suurmiehiltä Petöfiä myöten on koetettu riistää unkarilainen kansallisuus.

Raskas syytös inhimillistä itsekkyyttä, raakuutta ja julmuutta vastaan on M. J. Dálnokin joku aika sitten ilmestynyt teos Pirstottu Unkari, Hungaria Mutilata. (Otava, 242 s. Nid. 75:—, kangask. 90:—). Kumoamattomilla asiatiedoilla, tilastoilla ja kartoilla siinä osoitetaan, mitä häikäilemätön ja julkea tosiasiain vääristely on saanut aikaan. Kirjaa lukiessaan näkee lukija selkeinä syyt, jotka veivät Tshekkoslovakian luhistumiseen. Milloin on Unkarin itäisen naapurimaan vuoro, se on ainoastaan ajan kysymys. Sensijaan lienee toiveita siitä, että ristiriidat Jugoslavian kanssa voidaan neuvottelutietä selvittää rauhallista tietä. Siellä on eräitä kaukonäköisiä valtiomiehiä, jotka ovat oppineet jotakin Tshekkoslovakian kohtalosta. Mutta mistä Romania saisi sellaisia? Kaikki riippunee lopullisesti kuningas Carolista. Allekirjoittanut haluaisi uskoa rauhalliseen ratkaisuun sittenkin. Mahdollisuus, että suurvaltapolitiikka tulee ratkaisemaan mainitutkin kysymykset, on kuitenkin olemassa. Mitä tulee tapahtumaan Roomassa? Miten käy Rutenian?

Jokaisen, joka haluaa ymmärtää historiaa luovaa nykyhetkeä, on tutustuttava mainittuun rikassisältöiseen kirjaan. Suomalaisina saamme olla ylpeitä siitä, että sellainen tärkeä dokumentti on kirjoitettu kielellämme.

Eino Mikkola.

TILINPÄÄTÖS

Iris Uurto: TIMANTTILAKIEN ALLA. Otava.

Saattoi aavistaa, jo Iris Uurron esikoisteoksen "Tulta ja tuhkaa" ilmestyessä, että tämän runouden täytyy syntyä raskaiden aaltojen syvyydessä. Senjälkeen saapui "Ruumiin ikävän" räikeässä realismissaan ajankohdan seksuaalivillityksen säälitön paljastus. Sama hellittömättömyys kärjistyy Uurron viimeisimmässä, esiteltävänä olevassa teoksessa kylmänpolttavaan tunnuslauseeseen: "Kuolema on parempi kuin sisäinen kurjistuminen."

Iris Uurto on eräässä suhteessa vaarallinen kirjailija. Peloittava itsepetoksen unessa nukkuville. Hempeän estetismin vastuuttomille herkuttelijoille epämiellyttävä. Raskaan ehdottomuustunteen äänelle uskollisille tilitykseen vaativa.

Tekijän uusin teos on tiivis, kiteytetty synteesi menneestä. Tulos johtaa järkyttävään katastrofiin: kaikkien kuvattavain kuolemaan oman käden kautta.

On sanottava, että Iris Uurrolle ei ole auennut se, mikä on tuleva, mutta varmaankin hän liikkuu aikamme himoihmisen perustragediassa: hänen runoilijansa itsemurhan aiheuttaja on oman kostonhimon synnyttämä sielun kivettymistila, minkä seurauksena "runotar"

pakenee, luova sielun syväkäyminen lakkaa. Juuri tässä Uurto koskettaa aikansa tuskallisinta hermoa avaten eteemme tyhjyyden tunnon nostattaman tuhoavan epätoivon.

Uurron ihmiset taistelevat vitaalisessa pimentotilassa. He näkevät näennäisen kuvitellen sen todelliseksi, sisäinen on aukenematon. Siksi Uurto näkee miehen ja naisen suhteen vain eroottisena omistushimon ongelmana. Hän asettaa yhäkin vastakkain luokat, n.s. ylä- ja alaluokan, joita eroittaa toisistaan sovittamaton kuilu. Eikö Uurto tosiaankaan ymmärrä, ettei ole kysymyksessä enää luokkien, vaan ihmisten, heidän sisäisten suhteittensa, tempperamenttiensa, kehitystasonsa, maailmankuvansa, kompleksiensa, j.n.e. eroittama kuilu? Uurron ihmisiä ei kohtaa rakkaus sisäisesti avaavana voimana, vaan heitä vetää yhteen kylmä virta, himomagia täynnä vapisuttavaa kostoa ja toistensa tuhoamisen kiihkoa. He ovat minänsä vaatimuksissa ehdottomia, toistensa ryöstäjiä ja alaspainajia, ei nostajia. Siksi he päätyvät tähän ainoaan: itsemurhaan.

Uurto on kirjoittanut tähänastiseen tuotantoonsa loppupisteen. Näin ei voi jatkaa eteenpäin, sillä tällä tiellä ei ole mitään uutta sanottavaa. Tulevaisuuden näyt ovat toiset. Uurron suhteen jää hiukan pelokkaana odottamaan aukeneeko kirjailijalle sisäinen silmä ihmiseen, minkä jälkeen hänen tuotantonsa voisi muuttua suomalaiselle kirjallisuudelle merkittäväksi, vai uppoaako hän vellovan aistielämän hedelmälttömään suohon.

SAMEAN VEDEN PEILI

T. Vaaskivi: LOISTAVA ARMFELT. Gummerus.

Vaaskivessä saa ilmaisunsa ajan henki. Hän valitsee aiheen ajasta ja ihmisistä, joiden virrassa heijastelevat hänen oman aikansa vastakuvat. Mutta Vaaskivi uhraa lahjakkuuttaan tyytyen luvattoman suuressa määrässä ajanvietetaiteilijaksi, joka ui kirkassilmäisenä, kaikkialle näkevänä kalana mukana virrassa, mutta ei käänny milloinkaan todella vastavirtaan, ei ulota intuitionsa erittelevää valottajaa syvyyteen motiivien virtaan, missä kulta eroitetaan kuonasta. Näin hän tekee varmaankin rahaa tuottavaa päivänpolitiikkaa, mutta ei puhu tulevaisuudelle niinkuin tekevät luovat.

Vaaskiven kirja palkitsee kyllä lukemisen vaivan.

Y. K.

KÄÄNNÖKSIÄ

H. V. Morton: PAAVALIN JÄLJILLÄ. Suomentanut Aune Krohn. Otava.

Noin vuosi sitten ilmestyi Mortonin edellinen teos Mestarin jäljillä, jonka osaksi tuli erittäin innostunut vastaanotto suomalaisen lukijakunnan puolelta. Se oli täysin ansaittu, sillä tuskin voi tavata ihastuttavampaa matkakirjaa. Uusi testamentti sananmukaisesti kädessä tekijä vaeltaa Palestiinaa ristiin rastiin, seuraten teitä, joita Vapahtaja kaksituhatta vuotta takaperin kulki, kuvaten näkemäänsä ja täydentäen sitä suurenmoisen oppineisuutensa ja lukeneisuutensa tarjoamilla asiatiedoilla. Teos ei ole yksinomaan matkakirja; se on syvällisen historiallisen näkemyksen valaisema kuvaus Pyhästä maasta, kuvaus, joka aivan häikäisevällä taidolla yhdistää nykyajan ja historian toisiaan täydentämään.

Onnistunut ajatus oli jatkaa kuvaussarjaa seuraamalla apostoli Paavalin kulkemia teitä. Paavalin askeleet veivät Palestiinasta silloisen maailman miltei kaikkien tärkeimpien sivistys- ja kauppapaikkojen kautta maailman pääkaupunkiin, ikuiseen Roomaan. Loistavana kuvasarjana kulkevat silmien edestä Vähän-Aasian kuuluisat kaupungit, joista toisista nykyisin vain rauniot ovat jäljellä ja muutamat täydellisesti maanpinnalta pyyhkäistyt. Tuskin mistään muualta saa parempaa kuvaa ihmistyön kestämättömyydestä ajan hävittävän voiman edessä! Näkyvät muistoista rikkaat Ateena ja Korintto sekä lopuksi keisarijan Rooma, jonka kaksi vuosituhatta nyt on haudannut lähes parinkymmenen metrin paksuisen maakerroksen alle. Nämä paikat — ja vielä monet muut — elävät teoksessa jälleen omaa elämäänsä tekijän mielikuvituksen voimasta ja hänen erinomaisen eläytymiskykynsä kirkastamina. Kun ottaa huomioon vielä tekijän suurenmoisen tyylillisen taidon, on ymmärrettävissä, että Mortonin molempiin teoksiin tutustuminen voi valmistaa aivan harvinaislaatuisen elämyksen.

A. de Vries: LAPSEN SILMIN. Suomentanut Toini Jännes. WSOY.

Todella pätevän lapsikuvauksen kirjoittaminen ei ole helppo tehtävä, ja siitä johtuu, että tässä onnistuneita kirjailijoita on verraten vähän, niin paljon kuin sen lajin kuvausta onkin yritetty. Lapsen sielunelämän ilmiöt ovat pohjimmaltaan siksi suuressa määrin eroavia täysikasvuisen sielunelämän ilmiöistä,

Oxford-liike

SUOMALAISELLA MAAPERÄLLÄ

Vaikutelmia Aulangon kotiseuroista.

Ajankohdallamme maassamme vallitseva epäilevä, mutta herkistynyt mieliala Oxford-liikettä kohtaan lienee vaikuttanut, että allekirjoittanutkin sai halun mennä Aulangolle omin silmin tutkimaan liikettä kohtaan tuntemiensa ennakkoluulojen pätevyyttä. — Seuraavassa yritän käsitellä saamiani vaikutelmia aktiivisesti mukaan antautumattoman kriitillisen tarkkaajan näkökannalta.

Aluksi on empimättä myönnettävä, että osanotto Aulangon kokouksiin oli antoisa, ainakin ajatuksia ja heräätteitä antava. Näin siksi, että siellä joutui jokainen tilittämään suhdettaan elämän perustaviin kysymyksiin.

Allekirjoittanut tahtoo eroittaa Oxford-liikkeen olemuksen ja tehtävän kahteen päälinjaan, nim. ihmisen uskontokysymykseen sekä toiseksi, mikä tehtävä Oxford-liikkeellä on materialismin kivettymää murtavana kulttuuriaatteena aikamme ihmisten sieluissa.

Jos otamme käsiteltäväksi kysymyksen uskonnosta, jäi allekirjoittanut siinä suhteessa epäilijäksi. Auttaako ihmistä johonkin uuteen lahkolaisjoukkoon antautuminen? Ja riittääkö heräyskokemus ellei seuraa todellinen sisäisen palavuuden synnyttämä uudistunut elämä? Missä rakkaus aitona palavana voimana vaikuttaa, ei siitä voida keveästi kerskuen puhua, vaan se ilmenee tekoina lähimmäisten hyväksi. Samoin kristitty ei voine milloinkaan tuntea muuttuvansa p a r e m m a k s i, vaan saadessaan kokea, kuinka vähään kykenee, tuntee itsensä, tultuaan tunte-

---

että tarkkaajalta vaaditaan sen ymmärtämiseksi varsin suurta ymmärtämystä ja hienoa psykologista vaistoa. Tavallisin virhe, minkä huomaa tehtävän, on tarkkaajan omien sielullisten liikkeiden projisioiminen kuvattavaan objektiin. Täysikasvuisen omat muistot lapsuudesta ovat pitkän ajanjakson jälkeen usein siksi positiivisvärisiä, ettei hän aina taju lapsuuden negatiivisten elämysten merkitystä sillä hetkellä, kuin ne ovat vallitsevia. Tämä on havaittavissa de Vriesin teoksessakin, jonka psykologia ei siis ole täysin kiistatonta. Hollantilainen kirjailijatar on kuitenkin nähnyt kuvattavansa hyvin havainnollisesti ja piirtänyt heidän kuvansa paikoitellen suorastaan herkullisesti: toimivina ja suhteissaan toisiinsa heidät esitetään erinomaisen luontevasti. Hauskan muiston teoksesta jättää sen herttainen, lämmin ja aurinkoinen tunta, jonka vuoksi pelkästään teokseen mielellään tutustuu.

Lauri A. Nukari.

maan itsepetoksen laukenemisen luomassa valossa oman olemuksensa kaikki pimeät kuilut, joka päivä huonommaksi. Minän itsevanhurskas omahyväisyys katoaa, sielussa polttaa vain puutteenalaisuuden tunto. — Tämä on vanhan suomalaisen kristillisyyden evankeliumia, jonka väkevä, uuden tekoihmisen tielle pakoittava h e n k i ei liikkunut todella sydämiä särkien Aulangon kokouksissa. Tämä kristillisyys karkeine mainostemppuineen ja melkeinpä remuavan ilon ilmauksineen on liian helppoa ollakseen uskontoa. Siksi muuttuu se helposti ajan muotitunteiluksi, jonka luoma hetken humahtelu menee ohi jättämättä mitään syviä, todella uudistavan kilvoituksen tiellä pysyttäviä vaikutuksia ihmiseen.

Toinen kysymys, kysymys siitä miten Oxford-liike on otettava ajassamme vaikuttavana kulttuuriaatteena, on mielestäni Oxford-liikkeen käytännöllisessä, ihmisten tunne- ja ajatuselämää uudistavassa työssä kaiken huomion arvoinen. — Liikkeen päätunnushan on ehdoton rehellisyys, astuminen muodosmaan yhdessä, j o u k k o n a, moraalista rintamaa, näin ei vain sanoissa, vaan teossa. Tässä suhteessa Oxford-liike lähtee oikeasta päästä, se näyttää tien, mistä on lähdettävä: i h m i s e s t ä i t s e s t ä ä n. Tästä näkökulmasta katsoen kaatuvat sosiaaliset pulmat; kaatuu kirkon, kaatuu koulun luoman kasvatuksen harhat. Liikkeen ruotsalaisen ryhmän pääjohtajiin kuuluva kirjailija Sven Stolpe tehosti monteen kertaan Aulangolla johtamissaan kokouksissa ehdottoman rehellisyyden vaatimusta. Sanat ja tunteet eivät auta, vaan t e o t; on oltava avoin, suoraviivainen, tinkimätön, jyrkkä — tähän tapaan hän selosti kristityn ihmisen tehtävänsä täyttämisen velvollisuutta. Me julistamme maailmanvallankumousta muodostamalla kaikkia kansoja yhdistävää moraalisen varustautumisen rintamaa. Tehdyt rikokset on jokaisen yksilön sovitettava. Kun ihminen herää, kääntyy syy itseensä, toisen syyttäminen lakkaa. Silloin tunnon poltto ajaa lähimmäisen luo, jota vastaan on rikkonut. Näin työnantajan on mentävä työntekijäinsä luo ja korjattava palkkaa tai muita olosuhteita koskeva työväkeään kohtaan harjoittamansa vääryys. Silloin kaatuvat itsestään sosiaaliset pulmat, työnantajain ja työntekijäin välinen kuilu katoaa, he kohtaavat toisensa saman yhteisen päämäärän puolesta taistelevina ihmisinä. Todistuksena siitä, mitä Oxford-liike on käytännössä aikaansaanut, voimme esim. liikkeen tavattomasta vaikutuksesta kirjallisuuteen arvostella jotakin näiden uudistuneiden ihmisten työn tuloksista eri maissa. Mainittakoon tässä mm. Oxford-liikkeen tekemä aloite Ruotsissa erääseen meille suomalaisille ja ruotsalaisille niin vaikean riita-asian kuin kielikysymyksen oikeamieliseen ratkaisuun. Olemmehan nähneet jo sanomalehdistöstäkin, miten Ruotsissa on juuri Oxford-liikkeen johtajien aloitteesta alettu vaatia järjestettäväksi suomenkielen opetusta yliopistoissa sekä ennenkaikkea Länsipohjan suomalaisten oikeuksien, suomenkielen ym. olojen uudistusta. Se ihailu ja avoin tunnustus, minkä niin monet eri maiden edustajat ilmitoivat Suo-

Koko maailman talouskehitys kulkee yhä suurempaa sosialisoitumista kohti, siihen on sisäinen, psykoloogisen kehityksen luoma pakko. Tämä ei tiedä yksityisomaisuuden häviämistä, vaan ainoastaan eetillisesti korkeampaa omaisuuden järjestäytymistä, pääoman siirtymistä pois kansainvälisten keinottelijain käsistä luovaa työtä tuottavien kansallisten johtajavoimien ohjaukseen.

mea kohtaan, todisti heidän käsittävän suomenkansan sielussa elävän terveen alkuvoiman, minkä käymistilaan saaminen merkitsisi hedelmöittävää vaikutusta koko pohjoismaiseen kansayhteisöön.

Uskonto alkaa vasta siitä, mistä alkaa Pyhän Hengen uudistava vaikutus ihmisessä. Vasta silloin vellova liukumistila katoaa, ihmisessä alkaa toimia uuden moraalielämän voimalatauksset. Jos Oxford-liike saisi Suomessa johtoonsa miehiä, joissa leipäpelko ei tuhoa aatteen rehellisyyttä, voisi Oxford-herätyksen vaikutuksesta alkaa maassamme kotoisten herätysliikkeittemme maaperässä uusi heräysaalto, joka itsessään sovittaisi ja yhdistäisi sen ristiriidan, mikä on, olkoon, että se on vain yksilöllisen itsekkyyden suojaa, Oxford-liikkeen ja valtiokirkkomme ajamien muotojen välillä. Onhan käynyt jo selväksi että vanhoista m u o d o i s t a kiinnipitäminen ei auta, vaan johtaa suurinta turmiota tuottavaan epärehellisyyteen. Tässä suhteessa on Oxford-liikkeen herätystehtävä suuri.

On odotettavissa, että Oxford-liikkeen eteneminen Suomessa tulee kohtaamaan vastustusta, mikäli liikkeen vaikutus ei rajoitu omaan karsinaansa uskonnollisten kaunosielujen ajanvietetunteiluksi. Vastustusta pitääkin olla syystä, että liian keveästi voitettu elää vain hetken tunnekuplana ajan ilmassa.

Maailma elää suurten järkytysten rajalla. On koetuksella jälleen voittaako oikeus vaiko rahan ja vallanhimon synnyttämä sekasorto. Se sielunpaine, minkä alaisuudessa ajan ihmiset elävät, laajentaa tietoisuutta, kaataa muureja asettaen punnittaviksi näennäiset ja kestävät arvot.

Niinkuin kaikessa, niin myös Oxford-liikkeen kehityksessä tulee ratkaisevaksi j o h t a j i e n voima. Emme lähde erittelemään kysymystä, mikä on Jumalan, mikä ihmisen voimaa. Nojaamme historiaa muodostaviin tosiasioihin. Jos Oxford-liike saa eri maissa rintamaansa epäitsekkäimmät, itseensä nähden enimmän vaativat, kaukonäköiset, uhrivalmiit yksilöt, on Oxford-aate, kehittyen kussakin maassa omien kansallisten muotojen ja perinnäisten tapojen pohjalta kasvavana herätysliikkeenä, muodostava uutta maailmanhistoriaa.

YRJÖ KOIVUKARI

LAPPI JA MUU SUOMI

Jos satumme silmäilemään esim. jonkun italialaisen sepittämää kirjoitusta maastamme, niin useimmiten meitä hymyilyttää, jopa toisinaan suorastaan raivostuttaa hänen tietämöttömyytensä ja ennenkaikkea hänen pintapuolisuutensa. Hän, tuo ulkolainen kirjailijaparka, on tietysti täällä nähnyt jotakin erikoista, jonka hänen herkkä ja syttyväinen mielensä tahtoo välittää mahdollisimman vaikuttavasti lukijalle.

Siirtäkäämme nyt tämä tapaus pienempään mittakaavaan. On Lappi ja on muu Suomi. ja sieltä muualta on tullut Lappiin joku maalari tai vaikkapa runoilija. Luonnollisesti Lapin suuripiirteinen luonto antaa hyvän syväyksen taiteilijan mielikuvitukselle. Ja taiteilija luo värikylläisiä tauluja tai loistorunoja, jotka varmasti tehoavat ja saavat menekkiä.

Mutta meihin syntyperäisiin pohjoisen napapiirin takana asuvien sellaiset luomukset eivät valitettvaasti pysty. Selitys tähän on ensimmäisessä kappaleessa.

Eihän tietenkaan tekijän pintapuolisuus voi olla niin suuri kuin ulkomaalaisten, mutta kuitenkin sitä esiintyy. Tämä johtunee lähinnä siitä, että tekijä on assosioinut Lapin-vaikutteena kokoamaansa aikaisempaan eteläiseen mielikuvavarastoonsa. Synteesiin on tullut meille vieraita aineksia. Tekijän eteläiset mielikuvat eivät voi säestää pohjoista laulua.

Nyt pujahti tuokin käsite esille, vaikka hienoisesti olen koettanut välttää sitä.

Mitä se on?

Täällä humisevien vaarojen keskellä olen minäkin yrittänyt sitä miettiä. Huolimatta romanttisen inspiroivasta ympäristöstäni en ole toistaiseksi päässyt loppuratkaisuun käsiksi.

Mutta luulen, että "Ahjo" on vielä tuntemattoman pohjoisen laulun alkuvihurin nostattama.

Eikä se ole mitään haaveilua hajuvesien tuoksussa.

Jätän teidät nyt näihin mietteisiin.

SUOPUNKI.

S i s ä l l y s: Massojen laulu, Paavo Hynynen. — Kalevalasta, Uuno Alanko. — Taisteleva persoonallisuus, Lauri A. Nukari. — Kirjallisuuden kehitystie, II, Lauri Heles. — Taiteen olemuksesta, I, A. Teräs, II, Y. K. — Ranskalaisen taiteen näyttely, "Apek". — Tallonpoika vaiko herra, Yrjö Koivukari. — Novelleja ja runoja, Veikko Hintikka, Huugo Soivaara, Paavo Hynynen, Yrjö Koivukari, Eino Pitkäkoski. — Oxford-liike, Yrjö Koivukari. — Kirjat, Eino Mikkola, Lauri A. Nukari, Yrjö Koivukari. — Pakinaa, y.m.

Ahjo ja tulevaisuus

Ahjo lähtee luottamuksellisesti neljännelle vuositaipaleelle. Aloittaessamme kolme vuotta sitten lehden silloisille toimittajille oli tuskin kenellekään kirkastunut se maailmankuva, mitä kohti nämä kolme vuotta on etsien ja hapuillen kuljettu. Järki neuvoo usein toista, mitä tunto puhuu. Näiden elettyjen vuosien sisältö on toivoaksemme jokaiselle Ahjon lukijalle jättänyt jonkun syvävaikutuksen, joka ei mielestä haihdu.

Kaikki hengen aktiivisuus, kulttuurin kestäviä arvoja luova jatkuvaisuuden voima perustuu ihmisen omantunnon syväelämän kivettymää ja kaaosta hajoittavaan liikuntoon. Tältä pohjalta kasvaen on Ahjon toimittajille ja avustajille alkanut vähitellen selvitä, että Ahjon ainoa ponnisteluihin velvoittava tehtävä on koettaa valaista lukijoilleen p e r u s n ä k e m y s t ä, mikä avaa ihmisen, materialistisesta, pelon ja pintapuolisen hyödyn tavoittelun sokeasta järjentilasta syvempään tietoisuuteen.

Ahjo perustettiin alunperin paikalliseksi maakuntalehdeksi palvelemaan ja elvyttämään vanhan pohjalaisen h e n g e n luomien sivistysperinteiden pohjalta kasvavaa sivistyssuuntautumaa. Lehden laajentuneen lukijakunnan toivomuksesta toimitetaan Ahjo tästä vuodesta alkaen koko maata varten. Siksi odotamme entisten ja uusien asiamiesten ryhtyvän Ahjon levittämiseksi kaikkialle entistä määrätietoisempiin ponnisteluihin.

Ahjo on tällä hetkellä a i n o a kansallisen asian puolesta rohkeasti taisteleva sivistyslehti maassa. Pidämme ensiarvoisen tähdellisenä, että Ahjossa säilyisi se elävä henki, mikä on tehnyt lehden lukijat ystävikseen. Tässä suhteessa on Ahjon jokainen avustaja ja kannattaja mukana luovassa yhteistyössä.

Käytäntö on osoittanut hedelmällisimmäksi pyrkimyksen saada lehdessä julkaistuihin kirjoituksiin mahdollisimman selvä ja yksinkertainen ilmaisumuoto. Valheen salaamiseksi kehitettyä estetisoivaa sumutusta ja kaartelua jyrkästi vältämme. Kirjoittajat, jotka haluavat lähettää avustuksiaan lehdelle, pyrkivät kirjoittamaan avointa, selvää kieltä.

Ahjo ilmestyy v. 1939 edelleen viitenä, mikäli mahdollista, laajennettuina numeroina. Tilaushinta, 30 mk 1/1 vk. Tilauksia vastaanottavat postikonttorit ja ainakin rautatiekirjakaupan lehtimyymälät. Kysykää irtonumeroita lehtimyyjiltä kaikkialla. Konttori: Oulu. Puh. 32 94.

Älkää unohtako, että yskänpastilli joka todellakin auttaa on

Leijona

Leijona Terva-Pastilli 3:—

TERVA-PASTILLI

O. Y. MERIJAL

OULU

Kukka- ja Siemenkeskus

ISOKATU 22 — PUHELIN 2433

OY PUUSEPPÄ

OULUSSA

Vanhin ja tunnetuin puuseppätehdas

Uusi Apteekki

Oulu, Kirkkok. 13. Puh. 20 14

AIKAKAUSLEHTI

ahjo

NUOREN KANSALLISEN SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU

NELJÄS VUOSIKERTA

TOIMITUS: YRJÖ KOIVUKARI (pää- ja vast.), LAURI HELES, PAAVO HYNYNEN, OLLI RAUTIO

AHJON TILAUSHINTA 1/1 VUOSIKERTA 30:— Mk., 1/2 VUOSIKERTA 20:— Mk. • KONTTORI OULU, PUHELIN 32 94

Hinta 6 markkaa **Kirjola Oy - Oulu**